

HELYI NEVELÉSI PROGRAM

KÓKAI KÖZSÉGI ÓVODA

**Jellege: a Tevékenységközpontú óvodai
nevelési program adaptációja**

*Szerkesztette: Czakóné Hanga Katalin
óvodavezető*

2018.

Az intézmény adatai

Az intézmény neve:	Kókai Községi Óvoda
Címe:	2243 Kóka, Kossuth L. u. 23.
Intézmény jellege:	Óvodai Intézmény
Fenntartója:	Kóka Község Önkormányzata Kóka, Dózsa György út 1.
Alapító okirat szerinti funkciója:	<ul style="list-style-type: none">• Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai• Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatai• Óvodai nevelés, ellátás működtetési feladatai• Gyermekétkeztetés köznevelési intézményben
Alapító okirat száma:	1/2015. Elfogadva: Kóka Község Önkormányzatának, Képviselőtestületének 53/2015 (V.28.) számú határozatával
A program hatálya kiterjed:	Kókai Községi Óvoda Kóka Kossuth L. u. 23. <ul style="list-style-type: none">• Kóka község óvodájára,• a beóvodázott gyermekekre,• a beóvodázott gyermekek szüleire.
Óvodai csoportok száma:	7
A program hatályba lépése:	2018.
Érvényes:	visszavonásig / a Programban megfogalmazottak szerint /

Melléletek:

A helyi óvodai nevelés jogi és tartalmi keretét az alábbi dokumentumok határolják be:

- 1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról
- 1993. évi LXXIX. törvény 52. § /6. bekezdés/
- 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről
- 2011. évi CXC. törvény 4. §
- 2011. évi CXC. törvény 47. §
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igény gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók oktatásának irányelve
- 363/2012 (12. hó 17) kormány rendelete az óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 2012. évi munkatörvény könyve
- 15/2013 (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálat intézményének működéséről

A felsorolt dokumentumokban végigvonuló, kiemelt alapelv a gyermeki jog deklarálása az óvodai nevelésben és minden élethelyzetben. Megfogalmazzák az óvoda speciális szerepét a személyiségfejlesztés folyamatában.

Az óvoda, a közoktatási rendszer részeként, nevelő intézmény. Óvó-védő, szociális nevelő-személyiségfejlesztő funkciókkal a 3-7 éves gyermekek testi-lelki egészségnevelését és gondozását, harmonikus személyiségfejlődését vállalja fel.

A funkcióból eredően a nevelőmunkában az egészséges, ingergazdag környezet, a szeretetteljes légkör, a nevelői minta és a társas kapcsolatok nagyobb hangsúlyt kapnak a célirányos fejlesztésnél. Az óvodai nevelésben, az országos alapprogramban behatárolt nevelési, fejlesztési tartalmak a gyermekek között fennálló fejlődésbeli különbségek figyelembevételével alkalmazhatóak.

Az óvoda átmeneti intézmény a családi nevelés és az iskola között. A családi nevelés kiegészítőjeként folytatja a gyermek szokásrendszerének, beszédének alakítását, és a nevelési programjával fejleszti az iskolai tanuláshoz szükséges képességeket.

Az óvoda funkciójából eredően sokat tehet a gyermekek esélyegyenlőségéért. Óvodai nevelésben minden ép és fogyatékos gyermek részesülhet.

TARTALOMJEGYZÉK

Társadalmi elvárások az óvodától

Programválasztás indoklása

I. KÓKAI KÖZSÉGI ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI

II. ÓVODÁNK HELYZETE

1. Az óvoda személyi feltétele
2. Az óvoda tárgyi feltétele
3. Az óvoda szociokulturális háttere
4. A szülői érdekek számbavétele
5. Az óvoda kapcsolatai

III. NEVELÉSFILÓZÓFIÁNK

1. Óvodakép
2. Gyermekkép
3. Pedagóguskép

IV. NEVELÉSÜNK ALAPVETŐ KERETEI

1. Egészségnevelési alapelvek
2. Egészséges életmód alakítása
3. Testi nevelés
4. Pihenés/alvás rendszere
5. A fejlődés várható jellemzői
6. Érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés

V. ÓVODÁNK ÜNNEPEI, HAGYOMÁNYAI, JELES NAPJAI

VI. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE ÓVODÁNK- BAN

VII. BEILLESZKEDÉSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGEKKEL KÜZDŐ GYERME- KEK NEVELÉSE ÓVODÁNKBAN

VIII. HÁTRÁNYOS HELYZETŰ, HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK NEVELÉSE ÓVODÁNKBAN

IX. AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

X. A FEJLESZTÉS TARTALMA

XI. A KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK RENDSZERE

XII. A NEVELÉS TERVEZÉSE, ÉS IDŐKERETEI

XIII. FELHASZNÁLT IRODALOM

Társadalmi elvárások az Óvodától

A pedagógiai programot meghatározó alapdokumentumok

- Az 1993. évi LXXIX. tv. a közoktatásról, és módosításai/1996. 1999- 2001. 2003. 2006./
- A 11/1994./Vi.8./ MKM. rendelet az oktatási törvény végrehajtásáról és módosításai 1998.
- A 137/1996./VIII.28./Kormányrendelet: Az óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról és módosításai /2012,2013/
- A 227/1997./XII.22./sz. r. a pedagógus továbbképzéséről és szakvizsgáról
- A Települési Önkormányzat Közoktatás-fejlesztési határozata
- A nevelőtestület határozata a Tevékenységközpontú óvodai nevelési program adaptálásáról.
- 1997.évi XXXI. tv. A gyermekek védelméről és módosításai
- 3/2002 (II.15.) OM rendelet a közoktatási minőségirányításról és minőségfejlesztésről
- 30/2004. /X.28/ OM rendelet a nevelési – oktatási intézmények működéséről szóló 229/2012. /VIII.28./ Korm. rendelet a Nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról.
- 2003. évi CXXV. Tv. az egyenlő bánásmódról és esélyegyenlőség előmozdításáról.
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény és módosításai /2012/CXXXVII/
- 20/2012 (VIII.31) EMMI rendelet A nevelési oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról.
- 32/2012 (X.8) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelésének irányelve
- 17/2013. (III.1) EMMI rendelet a nemzetiségi óvodai nevelésnek irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2013. évi C törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvények az óvodák működőképességének megőrzése és a gyermekek védelmében szükséges módosításáról
- A kormány 326/2013 (VIII. 30.) Kormányrendelete a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 2013. évi XXXVII. törvény – A szociális és gyermekvédelmi tárgyi törvények módosításáról

PEDAGÓGIAI PROGRAM

HELYI ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM

Programválasztás indoklása:

A szakirodalomban fellelhető, a különböző nevelésfilozófiákra építkező nevelési rendszerek áttanulmányozása után nevelőtestületünk a „Gáspár-pedagógiára” építkező: Fábíán Katalin által készített

Tevékenységek központú óvodai nevelési programot

tartotta a legcélszerűbbnek adaptálásra.

A választásnál döntő szempont volt, hogy ez a program nevelésfilozófiájában, óvoda és gyermekképzésben összecseng a nevelési elképzeléseinkkel. Cél, feladat és tevékenység szerepe követi a magyar óvodapedagógiai hagyományokat. A játékot a legfontosabb tanulási módszernek tekinti, de a munkát és a tanulást is alapvető tevékenységi formaként kezeli. Fő célként a gyermekek szociális életképességének fejlesztését vállalja fel a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül. Úgy célozza meg a gyermekek „társadalmi gyakorlatra” való felkészítését, hogy lehetővé teszi a változó gyermeki szükségletek kielégítését a társadalmi normákkal való találkozást. Alkalmas az eltérő értékekkel és kultúrával rendelkező családok mentális, érzelmi és szociális támogatására.

Olyan technikákat kínál a családdal való kapcsolattartásra, amelyek tiszteletben tartják egymás kompetenciáját.

A tevékenységeknél a kommunikáció és kooperáció megkülönböztetett hangsúlyt kap. A nevelési célok eltérő pedagógiai módszerekkel osztott, osztatlan és fejlettség szerinti csoportszerkezetben egyaránt megvalósíthatók. A realitások talaján állva, tudatosan vállalja az iskolai élet szempontjából fontos pszichikai funkciók fejlesztését.

A program feltárja a szükségletek, tevékenységek, képessége szerepét a személyiség-fejlesztés folyamatában, és kidolgozza az óvodapedagógus feladatát ezen a téren.

A gyermeki szükségletek kielégítésénél nem állít fel hierarchikus sorrendet.

- A fiziológiai szükségleteket
- biztonságérzetet és szeretetszükségletet
- tudásvágy kielégítését
- esztétikai szükségleteket
- önmegvalósítás és önérvényesítés szükségleteit összefüggésében szemléli, de érzékelteti, hogy a különböző életszakaszokban egy-egy szükséglet motiválóbb lehet.

A gondozás megkülönböztetett helyet foglal el az óvodai nevelőmunkában, mert a gyermek olyan szükségletét elégíti ki, amely alapvető feltétele a többi nevelői hatás érvényesülésének. Akit gondoznak, akiről gondoskodnak, akit szeretnek annak jó a biztonságérzete, és nyitottabbá válik a külvilág egyéb hatása iránt is. Az óvodai napirend és tevékenységek összeállításánál a nevelők nem hagyhatják figyelmen kívül az egészségnevelés, gondozás te-

rületén az egyéni szükségleteket /mozgáslehetőségnél, pihenésnél, alvásnál, étkezésnél, test-ápolásnál, levegőzésnél, edzésnél egyaránt/.

A gondozás szoros összefüggésben van az egészséges életmód kialakításával.

Ezen a téren feladatok:

- Az egészséges életmód feltételeinek biztosítása.
- Az egészséges életmód szokásainak kialakítása.
- Az egészség megőrzése, edzése és a prevenció.
- Az érzékszervek egészséges működésének segítése.
- Harmonikus összerendezett mozgás, testi képességek, a mozgáskultúra fejlesztése.

A Kókai Községi Óvoda jellemző adatai

Az óvoda hivatalos elnevezése:

Kókai Községi Óvoda

Az óvoda pontos címe:

2243 Kóka, Kossuth Lajos u. 23.

Az óvoda fenntartója:

Kóka Község Önkormányzat

Az óvodai csoportok száma:

7

Az óvoda megbízott vezetője, a program benyújtója:

Czakóné Hanga Katalin

Óvodánk bemutatása:

A kókai óvoda 1914-ben nyílt meg két nagy játszóteremmel, ahol a fiúk és a lányok el voltak különítve. A két óvót két nővér vezette, Terrars Olivéria és Mária Paschal. Az óvoda felállításában nagy szerepe volt gróf Pálffyénak, aki Kóka község leányiskoláját szintén felépítette.

Intézményünk jelenleg 7 csoportos: 2. kiscsoport

2 középső csoport

1 nagy csoport

1 vegyes

1 mini

Gazdálkodása részben önálló. Két külön álló épületben működik. Óvodánk régi-új stílusú, felújításokra egyre többször szoruló építmény. Udvarunk korszerűsítésre szorul. Folyamatosan törekszünk arra, hogy épületünk a gyermekek számára otthonos és vonzó legyen.

Valljuk, hogy a gyermeki személyiség szabad kibontakoztatásában az őket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.

A gyermeki lélek nyitottsága, természetes kíváncsisága és érdeklődésére építve feladatok olyan változatos tevékenységek, biztosítása, *melyeken keresztül:*

- ismereteket szerezhethet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről,
- rácsodálkozhasson a természetben és az emberi környezetben megmutakozó szépre és jóra,
- kreatívan tevékenykedhessen,
- tisztelje, becsülje a már adott, illetve munkával létrehozott értékeket.

A már kialakított szokásainkra, hagyományainkra, értékeinkre, helyi sajátosságainkra s nem utolsósorban lehetőségeinkre építve, nevelőtestületünk *Fábián Katalin által készített Tevékenységközpontú óvodai nevelési programot* tartotta legcélszerűbbnek adaptálásra.

Bevezetés

A tevékenységközpontú óvodai nevelési program, mint elnevezéséből is kitűnik, középpontba állítja a gyermeki tevékenységre épülő nevelést és ezt az elvet a teljes nevelési folyamaton keresztül, kiemelten kezeli. A pedagógiai program gerincét Gáspár László pedagógiai rendszerének óvodai körülmények közötti alkalmazása alkotja. Ez a pedagógiai rendszer nevelés és gyermekközpontú, amely a tevékenységeken keresztül és a tevékenységek által történő nevelést tekinti alapvető feladatának. A tevékenységközpontú óvodai nevelési program a közoktatás valamennyi elemét (óvoda, általános iskola, középiskola) magába foglaló rendszer első láncszeme.

ÓVODÁNK HELYZETE

1. Az óvoda személyi feltétele:

Az óvoda élén az óvodavezető /intézményvezető/ áll.

Jogkörét a hatályos jogszabályok, a fenntartó és a nevelőtestület rendeletei, határozatai alapján egyéni /vagy részben/ felelősséggel gyakorolja.

Önálló munkáltató, részben önálló gazdálkodó.

Nevelőtestület:

- az intézmény önkormányzati szerve, a legfontosabb tanácskozó és döntéshozó fórum,
- hatáskörébe tartozik az intézmény pedagógiai programjának kimunkálása, befogadása.

Az intézményben a fenntartó, az alkalmazottak, a szülők és a társadalmi környezet igényeinek és jogainak érvényesítésére – az idevonatkozó jogszabályok keretén belül – érdekvédelmi testületek, munkaközösségek szervezhetők.

Az óvoda alkalmazottainak munkakörei:

óvodavezető	1 fő
óvodavezető helyettes	1 fő
<u>óvodapedagógus</u>	<u>11 fő</u>
összesen:	13 fő
szakképzett dajka	7 fő
karbantartó	1 fő
logopédus	1 fő
pedagógus asszisztens	2 fő
<u>óvodatitkár</u>	<u>1 fő</u>
összesen:	12 fő

Az óvodai nevelés egész időtartamában biztosított az óvodapedagógus jelenléte, a törvény által előírt átfedési idő. Az óvodapedagógusok létszáma az oktatási törvény alapján (a csoportok létszámát, a nyitvatartási időt, az óvónők óraszámát és az átfedési időt figyelembe véve), biztosított.

Nevelőtestületünk jellemzője a gyermekszeretet mellett az igényesség, a kollegialitás. A gyermekközpontú, „fészek meleg” óvodai légkört biztosító nevelői attitűdöt valljuk. Nevelőközösségünk szellemiségére jellemző: egymás segítése, szeretete és a szakmai alázat. Fontosnak tartjuk, hogy meleg megengedő, meleg korlátozó légkörben óvodás gyermekeink örömszerzővé való nevelését. Az örömszerzővé nevelt gyermekből, önmegvalósító, teljes értékű ember válik, míg a bajkerülővé nevelt gyermek görcsös, energiáját a bajok elkerülésére fogja használni. E téren fontos a szülők felvilágosítása is.

Nevelőközösségünk egységének biztosítása:

- pontos, rendszeres tervezés, dokumentálás, kiértékelés, ellenőrzés /csoportnapló, értekezletek, gyermekek munkái, fejlődésük/,
- közös megállapodások következetes betartása,
- nevelőtestületi értekezletek,
- továbbképzések /helyi, illetve regionális/.

Az óvónők és a dajkák szakmai munkakapcsolata:

- az óvónő és a dajka szakmai munkakapcsolatát a rájuk bízott gyermekek felelősségteljes ellátása kell, hogy jellemezze,
- az óvónő és a dajka oly mértékben kell, hogy együttműködjön, hogy a gyermekeknek mindig érezniük kell a feléjük sugárzó bizalmat, szeretet és harmóniát,
- a dajka a mindennapi teendőket az óvónő irányítása mellett, felelőssége teljes tudatában végezze (segítőkész legyen a gyermekekkel szemben, beszéde legyen kulturált, a szülőkkel tiszteletteljesen érintkezzen).

Az intézmény hatékony működéséhez a szülői, fenntartói, iskolai igényeken túl elengedhetetlen a nevelőközösség érdekeinek, értékeinek számbavétele. A nevelők csak úgy képesek a szülők és a fenntartó elvárásainak megfelelni, ha folyamatosan fejlesztik képességeiket, és egzisztenciális gondok nem rombolják munkakedvüket. Kiegyensúlyozott légkört teremteni csak az tud, aki maga is kiegyensúlyozott. Ehhez elengedhetetlen, hogy egyértelmű normákat fogalmazzanak meg számukra. A jó pedagógus, a kíváncsi gyermeki tevékenység, a hatékony módszer, értékek tartalmán valamennyi nevelőnek ugyanazt kell értenie ahhoz, hogy a rendezőelvek mentén, szabadon dönthessenek a mindennapi gyakorlatban.

Fontosnak tartjuk, hogy sok kis életért vagyunk felelősek, akik számára nem mindegy, hogy milyen értékekkel gazdag légkörben nevelkednek.

2. Az óvoda tárgyi feltétele:

Az intézmény épületének állaga közepes, külső, belső képe esztétikus, jó ízléssel berendezett, amely mutatja az itt dolgozó óvónők, dajkák igényességét. A csoportszobák tágasak, világosak, de a kiegészítő helyiségek nem funkcionálnak tökéletesen. A gyermekek számára biztosított a törvényben előírt 2 m²/fő.

Az óvoda berendezései, felszerelési tárgyai, színben, méretben megfelelnek a gyermekek életkori sajátosságainak. Az esztétikus elrendezés, és eszközkészlet jól szolgálja az óvoda funkcióit. A felszerelési tárgyakon épületünk állagán érzékelhető az elmúlt tíz év gazdasági, fenntartási nehézsége. A szinten tartás tekintetében az elmúlt években nagy szerepet játszott a dolgozók magatartása, az eszközök, bútorok megbecsülésében, szakmai eszközök készítésében. Meg kell kezdeni a bútorok folyamatos cseréjét, termekben, öltözőkben egyaránt.

Sporteszközeink a minőségben és mennyiségben egyaránt, a minimum szinten vannak, beszerzésüket az elkövetkezendő időkben fontos célul kell kitűznünk. A gyermekeket tevékenykedtetni eszközök nélkül nem lehet.

Udvarunk közepes nagyságú, gyermekeink számát figyelembe véve. Igyekszünk folyamatosan parkosítani. Sajnos udvari felszereléseink régiak, elavultak. Folyamatosan és tervszerűen szükséges környezetbarát eszközökkel, fajtákkal felszerelni udvarunkat. Rendelkezésünkre áll az óvoda mögött egy rét, amelyet szintén fel kell udvari játékokkal szerelni, hogy gyermekeink mozgáslehetőségét bővíthessük.

A feltételrendszer objektív megítélését jól szolgálja az elkészült központi eszközjegyzék. A Művelődési Minisztérium által szükségesnek tartott normatívák támpont lehet a fenn tartónak és az intézmény használóinak is, a költségek tervezésénél.

3. Az óvoda szociokulturális háttere:

Az elmúlt tíz évben a gyermeklétszám 140-150 fő között mozgott. Az objektív valóság azt takarja, hogy ugyan csökkent a faluban a gyermekek születése, azonban a városból való kiköltözések miatt, a létszám nem változott.

A családok életkörülménye és iskolázottsága heterogén képet mutat. Egyre nehezebb a családok megélhetése, gyakran válnak a szülők önhibájukon kívül is munkanélkülivé. Óvodánk funkciójából eredően sokat tesz a gyermekek esélyegyenlőségéért.

A nevelőmunkát segíti a szülők együttműködési készsége. A legtöbb szülő szerető, gondoskodó, normakövető. A szülői gondoskodást tükrözi, hogy a gyermekek testileg fejletten, jó mozgáskészséggel kerülnek be az óvodába. Ugyanakkor a gyermekek beszédén, szokásrendszerén lemérhető a családi élet zaklatottsága, a szülők iskolázottsága, avagy túlhasználtsága. Az óvodás gyermekek élményeiket a szűk családi környezetből és a tömegkommunikációs eszközökből, vagy a feléjük áramló kezeletlen hatásokból szerzik, és ez sajnos nem mindig pozitív.

A társadalmunkban fellelhető értékrend zavar könnyen táptalajra talál, így a szemléletformálás a nevelőmunka részét képezi.

Feladatunk, hogy a zaklatott világban az óvoda és a család értékrendje közeledjen egymáshoz. Ennek megvalósítása nagy tapintatot és toleranciát kíván a nevelőtestület tagjaitól.

4. A szülői érdekek számbavétele:

Az intézményi profil kialakításánál központi helyet foglal el a szülői érdekek és értékek egyeztetése. Meggyőződésünk, hogy az intézmény akkor jó, ha azt az érintettek is jónak tartják. Alapelvünk, hogy minden érintett a jogszabályok által előírt hatáskörben érvényesítheti érdekeit. Egyéb esetekben kompromisszumra van szükség. Az intézményi működés sarkalatos kérdése, a szülői igényeknek, elvárásoknak való megfelelés.

A szülők akkor elégedettek az intézménnyel, ha **biztonságban** tudják gyermeküket. Érzik az óvó- védő, szerető gondoskodást, és toleráns partneri kapcsolatban szerezhetnek információkat gyermekeik fejlődési mutatóiról, közösségi magatartásáról. A szülők csak hiteles nevelőkben tudnak bízni. Nyitott nevelőket, nyitott óvodát várnak el. A szülők jó közérzetét kedvezően befolyásolja, ha az óvoda alapfunkciói között a tényleges gyermeki igények szerint állít rangsort. Az óvodának meg kell teremteni a feltételt a szülők elfoglaltságához igazodó nyitva tartáshoz.

A sérült, vagy fejlődési problémákkal küzdő gyermeknél segíteni kell a szakszolgálattal való kapcsolatfelvételt.

Olyan feltételeket kell biztosítani az intézménynek a vallásszabadság biztosításához, amely a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodik.

Az óvoda minden dolgozójának előítéletek nélkül, elfogadással kell fordulnia minden gyermek, család felé.

Az óvodának meg kell oldania a felzárkóztatásra szoruló gyermekek egyéni fejlesztését, és a tehetséggondozást. Mindkét esetben kerülni kell a túlterhelést, életkoridegen fejlesztési módszerek alkalmazását.

A szociális gondokkal küzdő családok esetében meg kell tenni azokat a lépéseket, amelyek a gyermekek életkörülményein javíthatnak. Érdekképviselőt lát el a szociális, a nevelő-oktató, az egészségügyi, szociálpolitikai, valamint gyermekjóléti és védelmi szolgáltatások igénybevétele érdekében, partneri kapcsolatot alakít ki az együttműködésben a szakemberekkel.

A fenntartó speciális helyzetben van az érdekérvényesítésnél. Az érdekegyeztetésnél előny a szülőknek és a nevelőknek, hogy a lakosság értékítéleteinél fontos szempont, hogy a település önkormányzata hogyan gondoskodik a kisgyermekről.

5. Az óvoda kapcsolatai:

A személyiségfejlesztés folyamatkénti szemlélete megkívánja, hogy az óvoda nevelés valamennyi területén kiépítse a kapcsolatait. Kiemelve ezek közül a családot, ahonnan a gyermek érkezik és él, valamint az iskolát, ahová a gyermek az óvodából kerül.

a. A szülővel való kapcsolattartás:

Az óvodapedagógus vállalja fel a kapcsolatkeresésben a kezdeményező szerepet. Az óvodapedagógus képes elsősorban arra, hogy a család és az óvoda közötti hidat kiépítse. Lényeges a családokhoz való közeledés szemlélete. A jól működő családok szokásainak, értékrendjének megismerése ugyanolyan fontos, mint a krízishelyzetben lévő családoké.

A családok sokféleségéből következően szokásaik, szükségleteik és a kapcsolatfelvétel is eltérő lehet. Változó a szülők szabadideje is.

A kapcsolattartás konkrét formái:

- családlátogatások,
- szülői értekezletek,
- fogadóórák,
- nyílt napok,
- közös kirándulások,
- faliújságon keresztül való tájékoztatás,
- szülői értekezletek előadó meghívásával /tanítónő, gyermekorvos, védőnő/,
- szülői munkaközösségi értekezletek,
- beszoktatás a szülők segítségével.

b. Az iskolával való kapcsolattartás formái:

- tanév elején az óvónők részt vesznek az iskolai nyílt napokon,
- folyamatosan ismerkednek az elsős tanító nénik a nagycsoportos gyermekekkel,
- az utolsó óvodai szülői értekezletre meghívjuk a tanító nénit, aki tanácsokat ad a leendő első osztályos szülőknek,
- tanév végén a nagycsoportos óvodásokat elvisszük az iskolába, az iskola napközibe, hogy megismerjék azt a környezetet, ahová majd kerülnek,
- évvárónkra meghívjuk az iskola igazgatóját és helyettesét, valamint a leendő tanító néniket,
- szeptemberben ünnepélyes keretek között átadjuk a gyermekeket az iskolának,

Az iskolával való érdekegyeztetés nehézségét az alapfunkciókon felállított rangsorbeli különbség adja. Az oktatás centrikus szemléletű iskolarendszer nem képes tolerálni az óvoda nevelő, képességfejlesztő tevékenységét. A fejlesztést szorgalmazza. Az ideális az lenne, ha az iskola értékrendje változna, de a gyermek érdekében az óvodának tudomásul kell vennie, hogy a NAT humanizálta ugyan az iskolarendszert, de korántsem követi az országos óvodai alapprogram gyermekközpontú szemléletét.

A gyermek zökkenőmentes iskolakezdése érdekében az óvodának célirányosan kell fejlesztenie azokat a képességeket, értékeket, amelyre az iskola alapozni tud. Ilyen pl. a figyelem, türelem, kitartás, állóképesség, akarat, szabálytudat, együttműködési készség és kommunikáció.

c. Az óvoda kapcsolata a fenntartóval, Kóka Község Önkormányzatával:

Az óvodavezető és a vezető helyettes feladata a községi önkormányzattal való kapcsolattartás.

Az óvodavezető és a gyermekvédelmi felelős feladata a képviselőtestület szociális bizottságával való kapcsolattartás.

Az óvodás gyermekek családi helyzetének évenkénti felmérésének szempontjai:

- az óvodás gyermekek száma összesen,
- ebből veszélyeztetettek száma,
- hátrányos helyzetű gyermekek száma,
- három vagy több gyermekes családok száma,
- fogyatékos gyermekek száma,
- csonka családban élő gyermek száma.

A fenntartó joggal várja el az óvodától, hogy a pedagógiai és nevelő munkában jó hatékonysági mutatókkal szolgáljon, és a szülők elismerően szóljanak az ott folyó munkáról.

d. Az óvoda kapcsolatai a közművelődési intézményekkel:

- faluház látogatása évente 2 alkalommal,
- Kossuth emlékműhez való kirándulás minden év március 15-én,
- színház látogatása évente 5 alkalommal /tanév kezdetén a művelődési ház igazgatójával való egyeztetés/,
- könyvtár látogatása /csoportvezetők éves terve alapján/,
- az iskolával évente közös program a gyermeknap,
- iskolai színjátszó kör előadásának megtekintése az óvodás gyermekekkel.

e. Kapcsolattartás az egészségügyi intézményekkel:

- védőnői szolgálattal /a védőnők évente elvégzik a gyermekek műszeres hallásvizsgálatát, látásvizsgálati tesztet készítenek, fejlődési mutatóikat mérik. A kiszűrt problémás gyerekeket háziorvosi segítséggel szakrendelésre küldik./,
- fogorvosi szolgálattal.

f. Kapcsolattartás a Pest megyei Pedagógiai Szakszolgálat Nagykáta Tagintézménye:

Minden év január 15-ig elküldjük a szakértői javaslat iránti kérelmeinket a problémás gyermekek beiskolázásával kapcsolatosan.

NEVELÉSFILÓZÓFIÁNK

ÓVODAKÉP

Óvodásaink számára biztosítani kívánjuk a szeretetteljes, derűs, a jó családi mintát követő, befogadó, fészek meleg óvodai légkört.

Tiszteletben tartjuk a család elsődleges szerepét a gyermek nevelésében, amelynek kiegészítője az óvodában folyó nevelés. Nevelőtestületünk tudatosan törekszik a családdal való nevelő-partneri viszony kialakítására és fenntartására. Valljuk, hogy a nevelés középpontjában a gyermek, a pedagógus és a szülő áll, akiknek kötelességei és jogai egységet alkotnak. Pedagógiai szaktudásunkkal közvetetten segítjük az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges készségek és képességek kialakulását és fejlesztését, a személyiségfejlesztés szempontjából törésmentes óvoda – iskola közötti átmenet megvalósulását. Arra törekszünk, hogy az óvodáskor ideje alatt a családdal együtt megteremtjük a nyugodt, kiegyensúlyozott, vidám gyermekkort. A gyermekek természetes kíváncsiságát kihasználva élmények biztosításával, a mással nem helyettesíthető egész napos szabad játék keretei között szervezzük meg azokat a tevékenységeket, amelyek során fejlődik a gyermek gondolkodása, tanulási kedve és képessége, mozgása, nyelvi és esztétikai kifejező képessége, társaival való kapcsolata, magatartása, test – lelki jóléte, egészsége.

Fontosnak tartjuk a személyiségfejlődéshez és az ismeretszerzéshez szükséges alapvető kompetenciák fejlesztését. Előtérbe helyezzük a tevékenységközpontú pedagógiai módszereket, a kooperatív technikákat.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelésére és fejlesztésére nagy hangsúlyt fektetünk.

GYERMEKKÉP

Nevelőmunkánkkal az általános emberi, erkölcsi és közösségfejlesztő értékek megalapozását kezdjük meg: kulturált viselkedés, egészséges életmód, a személyi és környezeti esztétikum megteremtése, környezettudatos magatartás, az élet tisztelete, becsületesség, lelkiismeretesség, udvariasság, az „Én” tisztelete és a különbözőség elfogadása, a nemek egyenlősége.

Az egyéni képességfejlesztés és differenciált bánásmód módszerével lehetőséget teremtünk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esélyegyenlőségének kompenzálására.

PEDAGÓGUSKÉP

A pedagógusok megnyilvánulásai beépülnek a gyermek személyiségébe ezért fontos a pozitív óvodapedagógusi modell.

Alapvetőnek tekintjük, hogy az intézményünkben dolgozó pedagógusokra jellemző legyen:

- a gyermekek személyiségének, emberi méltóságának mindenkor tiszteletben tartása,
- a pedagógiai optimizmus,
- az egyéni különbségek elfogadása és a gyermekek arra való nevelése,
- a gyermekek életkorának, fejlettségének és személyiségének megfelelő eljárások megválasztása,
- az együtt érző, megértő, elfogadó attitűd, mely nemcsak a gyermekekkel, hanem a szülőkkel való kapcsolattartást is jellemzi,
- anyanyelvi- kommunikációs magatartásának pozitív modellértéke,

- a folyamatos önképzés, továbbképzésen való részvétel igénye, könyvtár, szakfolyóiratok állandó használata.

A szülőkkel való kapcsolatára jellemző:

- a kölcsönös tisztelet és megbecsülés,
- a gyermek fejlődését nyomon követő dokumentációról való rendszeres tájékoztatás,
- a családi vonatkozású információk szigorú titokként való kezelése.

Az intézménnyel való kapcsolatára jellemző:

- kollegiális munkakapcsolat, mely őszinte és tiszteletteljes viszony,
- a nevelőtársak szakmai észrevételeinek nyitottan való fogadása;
- az óvoda belső életével kapcsolatos információk titokként való kezelése.

ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA:

- a gyermekek sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztése; egyéni készségeik, képességeik kibontakoztatása;
- az életkori és egyéni sajátosságok figyelembe vétele, a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek esélyegyenlőségének biztosítása, tehetségüknek maximális kibontakoztatása;
- a testi, szociális és értelmi érettség kialakítása, közvetetten segítve a sikeres iskolai beilleszkedést;
- az önérvényesítés és a konstruktív életvezetés megalapozása;
- a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítése.

ÓVODAI NEVELÉSÜNK FELADATAI

Testi nevelés

Különös figyelmet kell fordítanunk a gyermekek egészségéhez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, mely a következő területekre terjed ki:

- egészséges táplálkozás,
- mindennapos testnevelés, testmozgás,
- testi – lelki egészség fejlesztése,
- baleset megelőzés,
- személyi higiéné.

Érzelmi nevelés

- Nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó, családi légkör megteremtésén keresztül a gyermekek meglévő tapasztalatainak felhasználásával, a társakkal való kapcsolat, a viselkedési szokások, a nyelvi kifejezőképesség fejlesztése;
- Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása az alapvető erkölcsi értékek közvetítésével, bizalomerosító és kapcsolatteremtő eljárások megismertetésével, a másság elfogadtatásával.

Anyanyelvi-, és értelmi fejlesztés és nevelés

- Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma során megvalósítandó feladatok.
- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés.
- Beszélő környezet megteremtése, az anyanyelv és a kommunikáció gyakoroltatása – helyes mintaadással, (a javítgatás mellőzésével).
- A gyermek fejlettségéhez igazodó egyéni képességfejlesztés;
- *A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak és meglévő ismereteinek rendszerezése, bővítése, ezáltal a kognitív képességek folyamatos fejlesztése:*
 - egyre pontosabb, valóság-hű észlelés,
 - figyelem összpontosításra való képesség,
 - gazdag képzeleti működés,
 - problémamegoldó és kreatív gondolkodás

NEVELÉSÜNK ALAPVETŐ KERETEI

EGÉSZSÉGNEVELÉSI ALAPELVEK

Az egészségnevelés és a környezettudatos életmódra nevelés élethosszig tartó folyamat. Ezért fontos, ezt a folyamatot megalapozni kisgyermekkorban. Az óvodában a környezet és az egészség megvédéséhez szükséges ismeretek, készségek, pozitív érzelmi hozzáállás, felnőtt életet megalapozó értékrendszer kialakítása történik.

Célunk:

- a gyermekekben kialakuljon az együttműködés képessége a társakkal, az egymásra való odafigyelés igénye, a természetes környezet iránti tisztelet,
- elősegítsük gyermekek egészséges életvitelének alakítását,
- a gyermekek ismereteinek bővítése saját testükről; az egészséges étkezés, szokások (mozgás, tisztálkodás) fontosságáról,
- a szülőkkel való együttműködés elmélyítése a közös élményekkel, programokkal (ismeretnyújtás, felvilágosítás, egymás megismerése).

AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

A tevékenység célja:

- az egészséges testi, lelki fejlődés feltételeinek biztosítása;
- harmonikus, kiegyensúlyozott életritmus kialakítása;
- az alvás- és pihenés – szükséglet kielégítése.

Feladataink:

- a gyermekek gondozása, testi szükségleteinek és mozgásigényének kielégítése,
- a gyermekek testi képességeinek fejlesztése, a harmonikus és összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése,
- az egészséges és biztonságos környezet biztosítása,
- egészségük megőrzésére szolgáló szokások megalapozása,
- a kulturált étkezés szokásainak megalapozása,
- a pihenés és alvás rendszerének kialakítása és biztosítása
- környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása

Nevelőtestületünk kidolgozta óvodánk egységes Szokás- és szabályrendszerét, amely alapjául szolgál valamennyi csoportunk nevelőmunkájának. Ez tartalmazza az egészséges életmód és életritmus kialakításának szabályait is.

Az egészséges életmód alakításának alapvető területei:

- gondozás (testápolás, öltözködés, táplálkozás),
- testi nevelés (mozgásfejlesztés, edzés, egészségvédelem),
- a pihenés rendszere.

Gondozás

A gondozás során a gyermekek azon testi – lelki szükségleteit elégítjük ki, amelyek elősegítik növekedésüket, fejlődésüket, hozzájárulnak egész személyiségük fejlődéséhez. Ebben a folyamatban fontos szerepe van az óvodapedagógus és gyermek közötti intimitásnak, a testközelségnek, a biztonságérzet kialakításának, a személyes gondozásnak.

Szükségleteik önálló kielégítésére a gyermekek fokozatosan válnak képessé. Az önkiszolgálás kezdetben komoly feladatot jelent számukra. Ezt segítjük akkor, amikor az önkiszolgálás rendszerét a családi szokások és a gyermekek egyéni fejlettségének ismeretében alakítjuk ki.

A gondozás minden területénél fontosnak tartjuk a folyamatos példamutatást, a segítségnyújtást és a verbális megerősítést. Így a gyermekek önkiszolgáló tevékenységeik végzése során egyre önállóbbakká válnak, erősödik én-tudatuk, fejlődik én-képük.

Testápolás

A testápolás a gyermekek személyi higiéniés szokásainak kialakítását, egészségének védelmét szolgálja. Ezeket a tevékenységeket a gyermekek szükség szerint a felnőttek segítségével, illetve felügyeletével végzik. Segítségadásakor a tevékenységet szóbeli magyarázattal kísérjük mindaddig, amíg az adott tevékenység sorrendje, technikája nem rögzül. A testápolási műveletek közös végzése segíti a gyermekek és a felnőttek közötti bensőséges viszony kialakulását, melynek eredménye a gyermekek kellemes közérzete, komfortérzete.

A nap során a gyermekek szükség szerint tisztálkodnak (WC használat után, étkezés előtt és után, és minden olyan esetben, amikor ez szükséges).

A gyermekek a WC-t szükségletüknek megfelelően használják. A WC használat intimitását válaszfalakkal biztosítjuk.

Orrtörlésre papír zsebkendőt használunk, melyet egyszeri használat után kidobnak a gyermekek.

Öltözködés

Az öltözködésnél fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek kényelmes és biztonságos ruhaneműket viseljenek.

A csoportszobában a hőmérsékletnek megfelelő váltóruhában vannak a gyermekek. A láb deformitások megelőzése érdekében elengedhetetlennek tartjuk, hogy sarokkal rendelkező cipőt viseljenek. A papucs használatát a balesetveszély miatt is mellőzzük. A szabadban való tartózkodáshoz, a hőmérsékleti változások ellensúlyozásra fontosnak tartjuk a réteges öltözködést, kerüljük a túlöltöztetést. Ügyeljünk arra, hogy az udvari játszóruha biztonságos és kényelmes legyen, amely biztosítja a gyermekek szabad mozgását. A ruhaneműk megfelelő tárolását, rendben tartását minden gyermek számára jellel ellátott saját öltözőblokk biztosítja.

Az öltözködés során fontos szerepe van a felnőttek folyamatos segítségének, szóbeli magyarázatának, utasításának, hiszen ezek nagyban hozzájárulnak a gyermekek **testsémájának** kialakulásához.

Táplálkozás

A táplálkozás a növekedés és a fejlődés egyik legfontosabb feltétele. Óvodánkban a gyermekek naponta háromszor étkeznek, mellyel a napi tápanyagszükséglet 65–70 százalékát kapják meg.

A szülőket a heti étrendről tájékoztatjuk, hogy gyermekeik napi étrendjét ennek figyelembevételével tudják otthon összeállítani.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek minden étkezéskor terített asztalnál, kulturált körülmények között, felszabadult, jó hangulatban fogyasszák el az ételt. Az egyes gyermekek ízlésében, étvágyában nagy egyéni különbségek vannak, melyeket tiszteletben tartunk. Lehetőség szerint alkalmazkodunk a táplálkozási zavarral küszködő gyermekek étkezési szokásaihoz.

Folyadék – víz – egész nap a gyermekek rendelkezésére áll a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Minden csoportunk napi rendszerességgel gyümölcsöt, zöldséget fogyaszt, amikor nem csupán az egészség megőrzéséhez szükséges vitaminok pótlására kerül sor, hanem a rágnivalók is szerepet kapnak.

TESTI NEVELÉS

A testi nevelés magában foglalja a gyermek természetes mozgásigényének kielégítését, egészségének védelmét és edzését.

- *Ehhez szükséges az egészséges környezet, amely alatt a következőket értjük:*
 - a tágas (nem zsúfolt) és világos csoportszobát,
 - a különböző talajfelületű udvart,
 - az udvaron és a csoportszobában a különböző mozgásfajták kielégítését szolgáló játékeszközöket,
 - a rendszeres levegőztetést télen–nyáron.

Mozgásfejlesztés

A mozgás az óvodáskorú gyermekek egyik alapvető tevékenysége. Óvodáskor végére mozgásában fejlődik a legtöbbet a gyermek. Koordinálódik mozgása, képessé válik azt akaratlagosan is irányítani.

Ezért fontos, hogy mindennap kielégítsük a gyermekek mozgásigényét, a mozgás iránti kedvüket felkeltsük. A rendszeres mozgás elősegíti a gyermekek kiegyensúlyozottságát, testi–lelki egészségét és értelmi fejlődését. A mozgásfejlesztés nem korlátozódik a testnevelés foglalkozásokra, hanem áthatja az egész napi tevékenységet.

Minden lehetőséget kihasználunk mozgásos tevékenységek végzésére. A csoportszobákban, játékidőben is különféle mozgásfejlesztő eszközök állnak a gyermekek rendelkezésére, amelyek lehetőséget biztosítanak a mozgásformák egyéni gyakorlására, a mozgásöröm folyamatos megélésére.

A mozgásfejlesztés során is nagy hangsúlyt fektetünk a **testséma** kialakítására, fejlesztésére. Ezt segíti a csoportszobákban felszerelt állótükör is. A mozgásfejlesztés másik területe a **térpercepció** fejlesztése, melyet különböző mozgásos játékokkal segítünk elő a csoportszobában és az udvaron egyaránt. Ennek részfeladata a **téri irányok** fejlesztése, melyre a tervezett mozgáson kívül az egésznap folyamán lehetőség van. Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátását megfelelő szakemberek bevonásával végezzük a szülővel és az óvodapedagógussal együttműködve.

Különösen fontos a rendszeres, szabadban végzett, megfelelő intenzív mozgás. Udvarunk játékeszközei változatos mozgásformák gyakorlására adnak lehetőséget, melyek fejlesztésére tudatosan törekszünk.

A jól szervezett séták, kirándulások ugyancsak segítik a mozgásigény kielégítését, és egyben különleges élményt is jelentenek a gyermekeknek.

Egészségvédelem

A gondozási és a testi nevelési feladatok megfelelő ellátása segíti a gyermekek egészségének megőrzését, szervezetének edzését, ellenálló képességének növelését. Fontos szerepet játszik ebben a higiénés szabályok betartása, a rendszeres, örömmel végzett mozgás, a levegőztetés és a megfelelő fizikai terhelés.

Minden évszakban elegendő időt biztosítunk a gyermekeknek a szabad levegőn való tartózkodásra. Jó idő esetén az udvaron, vagy séta közben levegőztetjük őket. A szabad levegőn való tartózkodás télen sem maradhat el, kivéve, ha csípős hideg, vagy nyirkos, ködös idő van.

A balesetek megelőzése érdekében csak biztonságos, egészségre nem ártalmas eszközöket használunk. A mozgásfejlesztő eszközök biztonságos használatának szabályait megismertetjük és betartatjuk a gyermekekkel.

PIHENÉS/ALVÁS RENDSZERE

Az óvodai életritmust, az aktivitás–pihenés arányát úgy alakítottuk ki, hogy az igazodjon a gyermekek élettani szükségleteihez.

Fontosnak tartjuk, hogy gyermekeink zavartalan, nyugodt, kényelmes körülmények között pihenjenek.

Ennek feltételei:

- a gyermekek méretének megfelelő fektetők biztosítása,
- a pizsama használata,
- a gyermekek kialakult alváshoz kötődő szokásainak elfogadása,
- a csoportszoba folyamatos szellőztetése, kellemes légállapot biztosítása,
- a csoportszoba megfelelő fényviszonyainak beállítása.

A pihenés időtartamát mindig az adott csoport igényeihez igazítjuk.

Szükségesnek tartjuk, hogy a rendszeresen nem alvó gyermekek is egy órát ágynyugalomban töltsenek.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI

Testápolás

- A gyermekek belső igényévé válik a tiszta, rendezett külső.
- Helyes technikával végzik a tisztálkodási teendőket, szabályait betartják.
- A tisztálkodás során használt eszközöket tisztán tartják.
- A szokások és szabályok betartását társaiktól is elvárják, figyelmeztetik egymást arra.

Öltözködés

- Önállóan öltözködnek, figyelembe véve az időjárási tényezőket.
- Igénylik az alkalomnak megfelelő rendezett külsőt.
- Ruháik között rendet raknak, azok épségére és tisztaságára képesek vigyázni.
- Segítik egymást az öltözködésben.

Táplálkozás

- A kultúrált étkezés szabályait ismerik és betartják.
- Készség szinten használják az evőeszközöket.
- Felismerik és megnevezik az elfogyasztott ételleket.

Testi nevelés

- Csontrendszerük és izomrendszerük megfelelően fejlett.
- A mozgásuk koordinálódik.
- A finom motorikus mozgásuk megfelelően fejlődik.
- Kialakul testsémájuk.
- Tudnak térben és síkban tájékozódni.

- Teherbíró-képességük és terhelhetőségük életkoruknak megfelelően fejlett.

Pihenés

- Tekintettel vannak alvó társaikra, őket nem zavarják.

Környezettudatos magatartás alakítása

- Igényükké válik a környezet védelme, megóvása.

ÉRZELMI, ERKÖLCSI, KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

A tevékenység célja:

- A jó családi mintát követő, érzelmi biztonságot nyújtó, elfogadó környezet biztosítása.
- A gyermekek alapvető erkölcsi normáinak és tulajdonságainak megalapozása és kialakítása, különös tekintettel a különbözőségek elfogadására és tiszteletben tartására.
- Az önérvényesítő és önkifejező képesség és a kooperációs készségek megalapozása és erősítése.
- Szűkebb és tágabb környezet megismertetése, megszerettetése, érzelmi kötődés kialakulásának elősegítése.

Feladataink:

- Pozitív tulajdonságokra építő, elfogadó óvodapedagógusi attitűd segítségével derűs, szeretetteljes légkör biztosítása.
- A gyermekek fejlettségéhez alkalmazkodó életritmus, szokás- és szabályrendszer kialakítása, alkalmazkodva a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek szükségleteihez.
- Énkép, önismeret és az önértékelés fejlesztése, melynek révén a gyermekek képessé válnak önálló helyzetmegoldásra.
- Társas kapcsolatok alakulásának segítése gyermek–gyermek, gyermek–felnőtt viszonylatban.
- Ismétlődő, közös élményekre épülő örömteli tevékenységek szervezése, amelyek erősítik az összetartozás élményét, megalapozzák a szülőföldhöz való kötődést.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek önértékelésének, önkritikájának egyéni, személyre szabott fejlesztése.

Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása

Az érzelmi nevelés és a szocializáció folyamata szoros összefüggésben van egymással. A szociális tanulás a gyermek születésekor kezdődik, ami óvodáskorban felerősödik. Sok gyermek az óvodába lépést követően találkozik először társas kapcsolatokkal.

A közösségi élet tevékenységi- és kapcsolatrendszerében alakul a gyermek közösségi érzelmeinek, beállítódásának, magatartásának – ezen belül – szokásainak formálása. A szociális tanulás elsősorban modellkövetés útján megy végbe. A közösségi szokások és szabályok megismertetése útján segítjük a gyermekek harmonikus együttélését és együttműködését. Ezáltal tesszük őket képessé arra, hogy alkalmazkodni tudjanak társaikhoz, és megtanuljanak közösségben élni, tevékenykedni. Így óvodáskor végére az „én központúságból” eljutnak arra a szintre, hogy képessé válnak másokkal is törődni.

Az óvodai nevelőmunka a családi nevelésre támaszkodik, azt kiegészíti: tehát **együtt neveljük** a gyermekeket a szülőikkel. Az óvodáskorú gyermekekre jellemző érzelmi vezéreltsége, ezért személyiségét is az érzelmi nevelésen keresztül lehet leghatékonyabban fejleszteni. Fontosnak tartjuk, hogy már az óvodába lépés előtt megismerjük a gyermekeket és családjukat, hogy a családlátogatás alapján szerzett információkat és az életkori sajátosságokat figyelembe véve alakíthassuk ki óvodánkban az otthonos, derűs, szeretetteljes légkört.

Befogadás–beszoktatás

A befogadás már a beiratkozással elkezdődik, amikor az óvodavezető nemcsak a szülővel, hanem a gyermekekkel is megismerkedik. Éppen ezért szívesen vesszük, ha a beiratkozáskor gyermekét is magával hozza a szülő.

Óvodába lépés előtt is támaszkodunk a családra. Megkérjük a szülőket, hogy a nyár folyamán készítsék fel gyermeküket az új környezet elfogadására.

A befogadás során elengedhetetlennek tartjuk a család bizalmának megnyerését, hogy azt érezzék, az óvoda a bizalom, a szeretet légkörét árasztja, így a szülők nyugodt szívvel bízhatnak ránk legnagyobb **kincsüket, gyermeküket**.

A gyermekek beilleszkedését megkönnyíti, hogy már a beiratkozás után (május vége, június eleje) meglátogatjuk leendő óvodásainkat otthonukban. Ekkor alkalom adódik az óvodáskort megelőző testi-lelki fejlődés megismerésére, az anamnézis feltárására. A gyermek megismerkedik leendő óvodapedagógusaival és jelet választ.

A nyár folyamán látogatási lehetőséget biztosítunk az új óvodások számára, hogy megismerjék az óvodát.

Ezt követi szeptember elejétől az óvodába lépéssel a beszoktatás időszaka.

Régi óvodásaink számára minden nevelési év első hónapját visszaszoktatási időszaknak tekintjük. Ekkor a csoportszobák megújult külsővel, a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodó játékeszközökkel és játszóhelyekkel várják a visszatérő gyermekeket.

Óvodapedagógus–gyermek, dajka–gyermek kapcsolata

Az érzelmi nevelés alapköve a jó szülői mintát követő, empátikus, elfogadó óvodapedagógus és dajka. Az óvodás korú gyermek számára alapvetően meghatározó fontosságú a felnőttekhez fűződő viszonya, ezen belül leginkább az óvodapedagógus–gyermek kapcsolat. Az óvodapedagógus modellként hat a gyermekek személyiségének fejlődésére, a csoporton belüli kapcsolataik alakulására, ezért fontos, hogy magatartása barátságos, szeretetteljes, őszinte és elfogadó legyen. Lényeges tehát, hogy az óvodapedagógus a gyermekek számára biztonságot, megértő- és segítőtársat jelentsen, aki, ha kell, bátorítja őket, védelmet nyújt számukra, segíti kapcsolataik alakulását, problémáik megoldását. Ehhez ismernie kell minden gyermek személyiségét, fejlettségének fokát, hogy minden esetben igazságosan és differenciáltan, egyéni sajátosságaihoz igazodva tudjon velük bánni. Az érzelmi biztonság érdekében kiemelten fontosnak tartjuk, hogy az óvodába lépéstől az iskolába lépésig lehetőleg azonos felnőttek neveljék a gyermeket.

Hiányzás esetén is arra törekszünk, hogy lehetőleg azonos óvodapedagógusok helyettesítsenek egy adott csoportban.

Az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű a gyermeki magatartás alakulása szempontjából.

Gyermek–gyermek kapcsolat

A kölcsönös elfogadáson és szereteten alapuló óvodapedagógus–gyermek, dajka–gyermek kapcsolat az alapja a gyermekek társas kapcsolatainak alakításának. Ehhez fontos a csoport életének megszervezése, a szokás- és szabályrendszer egész óvodáskort átölelő kialakítása. Ezt segíti a jól kialakított napirend, amelynek következetes és helyes sorrendje érzelmi biztonságot nyújt a gyermekeknek. Ezek a közös tevékenységek alakítják ki és mélyítik el az összetartozás élményét.

A gyermek–gyermek kapcsolat eleinte minimális érzelmi töltésű. A napi közös tevékenységek során kialakulnak a csoportban az együttélés szabályai és normái. Ezekhez a gyermekek megtanulnak igazodni. Megalapozódnak erkölcsi tulajdonságaik (önzetlenség, figyelmesség, együttérzés, segítőkészség). Óvodáskor végére megtapasztalják és megértik, mi a különbség az „én”, a „te”, és a „mi” között.

A közösségben alkalmuk nyílik önmagukról reális én-képet kialakítani. Ugyanígy mások külső és belső tulajdonságait felismerni, elfogadni egymás azonosságait, és különbözőségeit.

Közösségi élet szokásai, közösségi magatartás

A közösen végzett tevékenységek során alakulnak ki a társas kapcsolatok és fejlődnek ki az egyénre és a csoportra jellemző erkölcsi szabályok, normák.

A gyermekek számára a szokások, szabályok megkönnyítik az óvodai életet. Fontos, hogy mindig fejlettségüknek és szükségletüknek megfelelő szokásokkal és szabályokkal találkozzanak. Az alapvető szokások alakítása már az óvodába lépéstől folyamatosan történik.

Ha a szokásokhoz pozitív érzelmek társulnak, a gyermekek hamarabb felismerik a szokások értelmét, elsajátítják azokat. Később a már kialakult szokásokat fokozatosan finomítjuk és bővítjük.

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- Szívesen járnak óvodába, képesek a nagy óvodai közösséghez alkalmazkodni.
- Közös tevékenységekben aktívan és érdeklődéssel vesznek részt.
- Kialakul bennük a szűkebb és tágabb környezetük iránti érdeklődés, érzelmi kötődés.
- Igényükké válik a helyes viselkedés, azok szabályainak betartása.
- Tudnak rácsodálkozni a jóra, szépre.
- Kérés nélkül is segítenek egymásnak és a kisebbeknek.
- Érzelmileg elfogadják egymást, megértéssel fogadják társaik szokatlan megnyilvánulásait is.
- Törekednek a megkezdett tevékenység befejezésére.
- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

ÓVODÁNK ÜNNEPEI, HAGYOMÁNYAI, JELES NAPJAI

Kell-e ezzel a kérdéssel foglalkozni, hiszen egyértelműnek tűnik a válasz. Meggyőződésem, hogy bizony kell ezzel a kérdéssel foglalkozni, mert mostanában elbizonytalanodás tapasztalható az ünneplés körül. Igaz, hogy megváltozott körülöttünk a világ és megváltozott sok szempontból a szakmai felfogásunk is, azonban úgy véljük, hogy az óvodai ünnepek, kulcsfontosságúak maradnak továbbra is a nevelőmunkánkban. Gondoljunk csak arra, mennyire fontossá vált manapság az intézmény külső menedzselése, akkor bizonyára azonnal belátjuk, hogy ennek megvalósítását is mennyire hatásosan képesek az óvodai ünnepek elősegíteni. Sajnos a szakirodalom rendkívül mostohán bánik ezzel a témával, így nagyon kevés az útmutatás és az új információ ezen a téren. Arra a kérdésre tehát, hogy kell-e vagy nem kell az óvodában az ünneplés, mi egyértelműen igennel válaszolunk.

Mi indokolja az ünneplés szükségességét?

1. Az óvodai ünnepek a szülőkkel való nyílt párbeszéd és szoros együttműködés legfontosabb színterei. Jó lehetőséget teremtenek a kevésbé aktív és nagyon elfoglalt szülőkkel való találkozásra és elbeszélgetésre.

2. Az ünnep nyilvánossága miatt – az egyik legjobb lehetőséget nyújtja az óvodában a sajátos, egyéni arculat megteremtésére és megmutatására. Az ünnepeken keresztül az óvoda és az ott

dolgozó óvodapedagógusok munkájáról hű képet alkothatnak a szülők és az egyéb érdeklődők. Az ünnep arra is alkalmas, hogy a szélesebb nyilvánosság számára is megmutatkozzon az óvoda nevelőközössége, ez pedig a helyi viszonyok, és helyi lehetőségek befolyásának erősödése miatt elengedhetetlenül fontossá válik az óvoda számára.

3. Az ünneplés pedagógiai szempontból kiemelt lehetőséget kínál a nevelésnek, gondoljunk itt a rengeteg tevékenységi lehetőségre az esztétikai élmények hatására vagy a közösségi érzések széles skálájának megmutatkozására, stb.

4. Az ünnepek kiemelik az ünnep résztvevőit a hétköznapiakból, és ez által nagyobb aktivitásra, kreativitásra ösztönöznek.

5. Az ünnepek a hagyományok ápolása szempontjából is rendkívül fontosak az óvodában, hiszen kultúránk megismertetésére adnak lehetőséget. Ebből a szempontból nézve, az óvoda egyéni arculatának kialakításában is kiemelt jelentőséggel bírnak.

Az ünneplés lényege sokszor nem is maga az ünnep, hanem az a sok-sok előkészület, ami rengeteg tevékenységre, ötletek kidolgozására, önálló elképzelések megvalósítására ad lehetőséget. Az aktív és önálló gyermekek nevelésének egyik igen sajátos eszköze a jól előkészített és szépen megformált ünneplés.

Az előkészület a csoporton belüli közösségi érzések alakítására igen kitűnő alkalmakat teremt és természetesen tág teret nyújt a gyermekek közötti együttműködésnek: a kooperációnak és a kommunikációnak a gyakorlásához. Ilyen szempontból még előnyösebb, ha az egymás mellett lévő csoportok együttműködnek az ünnepi előkészületek során. Az esztétikus és alkalomhoz illő teremdíszítés ugyancsak lehetőség arra, hogy együtt örüljünk annak, amit létrehoztunk. Nem másról van itt szó, mint az értékteremtés folyamatáról és a gyermekcsoport által létrehozott érték, alkotás, ötletmegvalósulás közös örömről. Ennél komolyabb közösségalkotó tevékenységet keresve sem tudnánk találni. Az ünnepek tehát nemcsak nevelési céljaink megvalósítása szempontjából fontosak alapvetően, hanem azért is, mert a legszélesebb tevékenységi formákra adnak lehetőséget. A gyerekek a megszokott formáktól és ötletektől sokkal jobban képesek eltérni az ünnepi készülődés lázában. Nagyon jól tesszük, ha az ünnepi készülődésbe a szülőket is bevonjuk. Ez, mint említettük egy lehetőség a szülők számára, hogy megismerjék az adott óvoda munkáját. Ilyen módon tehát érdeke is az óvodának az ünnepek minél színvonalasabb megtartása. Ne feledjük, a szülők elsősorban a külsőségekből ítélnék. Ha azt akarjuk, hogy érték-ítéletük reális szakmai irányokban is megnyilvánuljon, akkor nagyon gyakran be kell vonni őket az óvoda munkájába. Az ünnepi előkészületeknek és még inkább magának az ünneplésnek sok fontos külső megnyilvánulási formája van. Nem mindegy, hogy felöltözve, szépen megterített asztal mellett ünnepelünk, esztétikusan díszített teremben vagy pedig nem figyelünk a külsőségekre. Ha nem vagyunk tekintettel ezekre a szabályokra, akkor az ünneplés lényege vesz el.

Melyek tehát azok a tényezők, amik az ünneplést befolyásolják?

1. Az idő:

Legyen elegendő időnk az ünnephez kapcsolódó tevékenységek elvégzésére. Időben kezdjünk hozzá az előkészületekhez. Ne anyák napja előtt 1-2 héttel kapkodjunk. Tervezzük meg előre az óvodai ünnepeket és a hozzájuk vezető előkészületeket, a nevelési-tanulási tervünkben. Hagyjunk időt az ünnephez szükséges eszközök, díszítő elemek kellekek közös elkészítésére. Már ebbe a munkába is bevonhatjuk a szülőket. Pl. sokkal természetesebb és a szülők számára is kellemesebb az a szülői értekezlet, ahol a szülők szakmai „kioktatása” helyett a tervezett ünnepek, közös programok megbeszélési zajlik, esetleg együtt készítjük az eszközöket, és közben természetesen beszélgetünk a gyermekekről, a problémákról és az eredményekről. *Miért ne lehetne formabontó módon szülői értekezletet tartani?* Vagy például, meg lehet valósítani a szülői értekezletet úgy is, hogy kávé, teát szürcsölgetve körbe ülve

beszélgetünk a gyermekekről. Esetleg vendéget hívunk, aki ugyancsak beszélgetés formájában megosztja gondolatait a gyermeknevelésről. Oldott légkörben, ilyen szituációt teremtve sokkal inkább várható a szülők részéről is nyíltabb, tabumentes problémafeltárás. Azt is kérhetjük, hogy ők maguk járuljanak hozzá ötleteikkel az egyes ünnepek színvonalas megvalósításához. A szülők, és a gyermekek bevonása az ünnepi előkészületekbe időt igényel, tehát célszerű előre tervezni a tennivalókat. A kapkodás, a rohanás elrontja az örömet és azt a méltóságteljes nyugalmat, ami az ünnephez hozzátartozik. *Mennyi ideig tartson az ünnep?* 10-20 perc, vagy fél óra körülbelül elegendő. Ügyeljünk arra, hogy ne legyen megterhelő és fárasztó tevékenység az ünneplés a gyermekek számára. Figyeljünk arra is, hogy lehetőleg kerüljük a felesleges holtidőket és várakozási időket, mert ezek az időszakok rendkívül fárasztóak és erősen rontják az ünnepi hatást.

2. A hely:

Az ünnep helyszínét gondosan jelöljük ki. Nagyon fontos, hogy lehetőleg mindenki kényelmesen elférjen, és az eseményekbe be tudjon kapcsolódni. A tömeg, a zsúfoltság teljesen tönkre teheti az ünnep hangulatát. A csoportok összehangolják az ünnep időpontját, ezzel is növelhetjük az ünnep helyszínét. A szabadban tartott ünneplés legyen rövid és laza, mert a külső zajok és ingerek elterelik a gyerekek figyelmét. Egyébként is úgy célszerű az ünnep időtartamát meghatározni, hogy az ne jelentsen megterhelést a gyermekeknek, mert akkor a lényeg, azaz a felszabadult örömteli ünneplés helyett unalmas és fárasztó élmények maradnak csupán. A kisebb gyermekek hamarabb befejezhetik a közös műsort, míg a nagyobbak számára több időt biztosítunk. Az egész ünneplés azonban sohasem haladja meg a 10-30 percet. Az ünnep a szereplésen túl közös süteményevéssel, teázással, beszélgetéssel egészen addig folytatódhat, ameddig azt a gyermekek és a szülők igénylik.

3. A körülmények:

Az ünnepi készülődés és maga az ünnep is meghatározott külsőségek között zajlik. Nagyon fontos megtanulni a kisgyermeknek azt, mennyi szép esztétikai élmény, mennyi öröm, mennyi újdonság kapcsolódik az ünnep fogalmába. A közös ajándékkészítés során nagyon sok nevelési feladatot megvalósíthatunk és közben folyamatosan, sokszínűen tevékenykedhetünk. Határozzuk el közösen (a gyermekek véleményét kikérve), milyen ajándékot fogunk készíteni. Szokás, hogy a csoport minden tagja azonos ajándékot készít. *Miért nem lehet a gyermekek ízlését, egyéniségét jobban tükröző egyéni ajándékkal kedveskedni anyák napján? Vagy 2-3 fajta ötlet alapján elkészíteni az ajándékokat?* Fontos része az ünnepnek, hogy új ruhába, szép ruhába öltözzünk. Ez az egyik legizgalmasabb pillanat a gyermekek számára. Ebből és az egyéb külső kellékekből kiindulva élük át és érzékelik, észlelik a gyermekek az ünnepnapok másságát. Ne feledjük a 3-6 éves korú gyermek számára az olyan külső kísérőjelenségek: mint a szépen terített asztal, feldíszített terem, felvett új ruha fontosabbak, mint az ünnep tényleges tartalma, hiszen érzelmeik hatása lényegesen erősebb a racionális, értelmi hatásoknál.

4. Az eszközök:

Az ünneplés során használt eszközeink színesek, esztétikusak legyenek. Ha eszközt használunk, akkor az lehetőleg minden gyermek számára elérhető, használható legyen. Egy új fejdísz vagy egy kis kép éppoly becses minden gyermek számára, mint egy vadonatúj játék. Sokszor a szereplési vágyat is az eszközök keltik fel a kisgyermekben. Vigyázzunk azonban arra, hogy ne használjunk túl sok és bonyolult eszközt az ünnepeken, mert ezzel vontatottá, unalmassá tehetjük a programot, és sok holtidőt idézünk elő. Rövid, pergő, sok gyermeket egyszerre megmozgató, a csoport kedvenc dalaiból, mondókáiból és verseiből összeállított műsorok kellemes élményt jelentenek a résztvevő gyermekeknek és a szülőknek egyaránt.

5. A szereplés:

Közös vagy egyéni szereplés esetleg a mindennapi óvodai élet egy kis szelete zajlik az ünnepen? Ez is, az is. Az óvodapedagógus szerepe meghatározó ennek eldöntésében. Nyilvánvalóan a közös szereplés dominál az ünnepeken, ám akkor, ha a tevékenységközpontú óvodai nevelési program célkitűzéseire gondolunk, látnunk kell, hogy van logikus és hasznos magyarázata a gyermekek egyéni szerepeltetésének is. A célunk ugyanis olyan gyermekek nevelése, akik bátran, önállóan képesek tevékenykedni, akiknek ötleteik vannak, akik az ötleteiket igyekeznek megvalósítani. Ugyanakkor kommunikálni képes, kooperatív gyermekek nevelését tűztük ki célul. Ilyen tulajdonságok kifejlődésének igazán nagyszerű terepe lehet az ünneplés és azon belül is a gyermekek önként vállalt, önálló szereplése. Engedjük tehát a gyermekeket ezen a téren is kibontakozni. Valószínűleg a gyermekek kisebbik hányada fogja ezt igényelni, hiszen életkorukból következően nem az egyéni szereplés minden áron való vágya vezeti a gyermekeket. Az egyéniség kialakulásának, az egyéni képességek kibontakozásának azonban az ünnepek keretén belül is adjunk teret. Önbizalom és bátorság szükséges az egyéni szerepléshez különösen akkor, ha külső szemlélők sokasága figyel bennünket. Az életre való nevelés azonban megköveteli a bátorság és a belső önbizalom valamilyen formában való előhívását a gyermekekből. Tehát ne féljünk ettől, a mai gyakorlatban szokatlan ötlettől. Ha jól szervezzük az ünnepet, akkor családias, közvetlen hangulatot teremtünk és ez ad bátorságot a gyermekeknek, akár egyénileg is a szerepléshez. A szereplés kapcsán beszélni kell az ünnep és a hozzá kapcsolódó tevékenységek értékeléséről. A dicséretéről és az elmarasztalásról lesz szó, bár óvodában egyenlőre szinte kizárólag dicsérünk, és ez egyáltalán nem felel meg az életre való nevelés feltételeinek. Nem arról van szó, hogy a pozitív példa és a pozitív értékelés nevelő hatását megkérdőjelezzük. Sőt, nagyon fontosnak tartjuk a biztatást, az újabb feladatokra serkentést, ami igazából a pozitívumok kiemelésével lehetséges. Csupán arról van szó, hogy át kell értékelnünk önmagunkat, mert az óvodai nevelés manapság kizárólag a dicséret és a pozitív példaadás irányában mozog. Reálisabb, az élethez jobban igazodó értékelésre lenne szükség, és ebben benne van a rosszállás, az el nem végzett vagy megfelelően meg nem oldott feladat miatti elmarasztalás is. Ez most nem sikerült, ezt még gyakorolnod kell, ez most nem tetszik nekem igazán, stb. Ilyen értékelések szinte alig hangzanak el az óvodában, pedig jó lenne, ha a gyermekek iskolára való felkészítésében a reális értékítélet kialakítása terén előrelépnénk.

6. A felnőtt és a gyermek aktív együttműködése az ünnepek alkalmával:

Az ünnepek nevelési céljaink megvalósítása szempontjából rendkívül jól hasznosíthatók, de csak abban az esetben, ha engedjük a gyermekeket önállósodni. Az teljesen nyilvánvaló, hogy a kreativitás, az egyéni elképzelések, a merész ötletek megvalósításának az ünnep adhat keretet. Az óvodapedagógusnak arra kell figyelnie, hogy ne korlátozza a gyermekeket. Amit lehet, együtt döntsenek el, és együtt valósítsanak meg. Ez vonatkozik a terem díszítésére, a terem átrendezésére, az ajándékkészítésre és az ünnepi műsor összeállítására. Minél nagyobb aktivitást vált ki az ünnepi készülődés, annál inkább teljesülnek a tevékenységközpontú óvodai nevelési program célkitűzései. Az óvodapedagógus irányító szerepét próbálja kicsit háttérbe szorítani, adjon lehetőséget a gyermeki önállóság megvalósulásának.

6. Az óvodai ünnepek és megemlékezések:

1. Az óvodai élet hagyományos ünnepei:
(Mikulás, Anyák Napja, Évzáró, Gyermeknap, Ballagás, a gyermekek név és születésnapjai, stb.)
2. Néphagyományhoz kapcsolódó ünnepek
(Karácsony, Húsvét, Májusfa-állítás, Advent, Farsang, stb.)
3. Nemzeti ünnepeink és egyéb ünnepek
(Március 15, Október 23, Május 1, stb.)
4. Helyi szokásokhoz kapcsolódó ünnepek
(Szüreti nap, Nagymamák napja, Falunap, stb.)
5. Időszakos ünnepek, melyek adott alkalomhoz kapcsolódnak
(Óvoda megnyitása, óvoda névfelvétele vagy fennállásának ünnepe, Madarak és fák napja, Föld napja, stb.)

Ünnep vagy megemlékezés? Mi a különbség közöttük? Programunkban maximális önállóságot biztosítunk az óvodapedagógusnak. Így tehát nyilvánvalóan ők fogják eldönteni, hogy ünnepet, avagy megemlékezést tartanak. A megemlékezés mindig rövidebb, kevesebb előkészületet, kevesebb külsőséget igényel. A megemlékezés és az ünnep egyaránt a gyermek érzelmeire hasso, ne akarjunk például a nemzeti ünnepből valami nagy intellektuális élménynyújtást kihozni. Nem beszélni kell róla, hanem megéreztetni a nap másságát. Sokkal többet jelent kimenni az utcára és megnézni hogyan ünnepelenek az emberek, milyen szépek a fellobogozott házak, mint elmondani az ünnep társadalmi háttérét. A 3-6 éves korú gyermekek életkori sajátosságai nem teszik lehetővé, hogy tömegben vagy hosszú ideig állva, figyelve, vegyenek részt ünnepegeken. Az ilyen irányú kérések teljesítésétől az óvodának és az óvodapedagógusnak el kell zárkóznia. A körítés, ami minden ünnep és megemlékezés lényege, itt is nagyon fontos, azaz az ünneplőbe öltözés, ünnepi megterítés (az is jelzés, ha más színű asztalterítőket teszünk ki) és az ünnepi ebéd. A megemlékezések közé sorolhatók a gyermekek születés és névnapjainak ünnepei, melynek minden csoportban más-más hagyományai vannak. Rövid, bensőséges, kellemes percekről van szó csupán, melynek hatása hosszú időn át megmarad. Legyünk ez esetben is változatosak, vigyázzunk arra, hogy az ünneplés ne váljék rutinná. Különösen a név és születésnapjainak ünneplés gyakorisága miatt változtassunk a kialakult formákon. (Pl. ne csak körbeülve ünnepeeljünk, ne ugyanazokat a köszöntő verseket és dalokat alkalmazzuk minden esetben, ne ugyanazt az ajándékot kapja mindenki, stb.)

Az ünnepek közül az óvodai élet hagyományos ünnepei: az Anyák napja és az Évzáró minden esetben nyilvánosak. Nyugodtan össze is kapcsolhatjuk ezt a két ünnepet. Különösen akkor ésszerű ezt a megoldást választani, ha kicsi a csoportszoba vagy az a helyiség, ahol az ünnepet rendezni kívánjuk. Természetesen nemcsak zárt térben lehet ünnepelelni. Május-júniusban már a szabadban történő ünneplés is megoldható, így nagyobb térhez jutunk, viszont számolnunk kell a sok-sok figyelem elterelő ingerrel. Akár szabadban, akár zárt térben ünnepelelünk, a legfontosabb szervezési feladat átgondolni, hogyan lehet a felnőttek és a gyermekek közlekedését biztosítani, a zsúfoltságot elkerülni. Az ugyanis rontja az ünnep hangulatát, ha nincs elegendő szék, ha nem látnak jól a résztvevők, és maga a tömeg látványa is szorongást ébreszthet a gyermekekben. A hagyományos, kissé színpadias szereplések időtartamát mindenképpen csökkentjük. A klasszikus formák mellett adjunk több teret a szabad, laza együtt éneklésnek, verselésnek, együttes játéknak. Amennyiben körülményeink engedik, vonjuk be a szülőket az ünneplésbe. Az természetes, hogy a szülők aktívan együttműködnek az óvodapedagógussal az ünnepi előkészületek során. Legyen ez ugyanilyen természetes az ünnepen is, például úgy, hogy a szülők részt vesznek a körjátékban, vagy ölbe veszik a gyermekeket és eljátszanak egy-egy játékot, vagy elmondanak együtt egy mondókát, stb. Az is nagyon kedves befejezése lehet egy ilyen ünnepnek, ha a gyermekek egyénileg csak a saját ma-

májuknak mondják el az anyák napi versét egy szál virág kíséretében. Tehát legyen egyéni, legyen közvetlen és legyen nagyon természetes az ünneplés. A merev, túlfegyelmezett, színpadi előadás nem illik a 3-6 éves gyermekekhez. Az ünnep lényege, hogy megmutassuk, mit tudnak, mit tanulnak a gyermekek. Ezzel egy állandó szülői igényt elégítünk ki. Ne feledkezzünk meg arról, hogy az óvoda szolgáltató funkciójába igenis beletartozik az ilyen jellegű szülői igényekre való reagálás. A Mikulás ünnep tulajdonképpen egyházi eredetű, ám olyan gyermeki örömnappal és olyan komoly hagyományai vannak az óvodában, hogy a gyermeknappal együtt, mint hagyományos gyermeki ünnepet tárgyaljuk. A Mikulás napi ünneplés az előzőektől eltérően inkább zártabb, intimebb légkört igényel. A Mikulás ünnepségnek mindig van egy külön célja, hiszen a gyermeket megszólítja a Mikulás bácsi, reagál a gyermek viselkedésére, figyelmezteti, vagy dicséri annak megfelelően, ahogy a további fejlődés szempontjából a felnőttek szükségesnek látják. Mindezek miatt ajánlatos zárt csoporton belül tartani a Mikulást. Az összevont vagy nyilvános ünneplés éppen ezt az említett nevelő hatást gyengíti. Mi felnőttek sem vesszük jó néven, ha mások előtt sorolják fel hibáinkat. *Miért lenne másképpen ezzel a kisgyermek?* Sajátos hibája az óvodapedagógusoknak, hogy a Mikulás kapcsán túl sokat szeretnének elérni, ezért a gyermekek hibáinak és hiányosságainak felsorolásává válik az ünneplés, ugyanakkor a végén mégis mindenki ajándékot kap, és ezzel mi magunk oltjuk ki a nevelő hatást, amit el akarunk érni. Nem azt kell tehát tenni, hogy egyenként és hosszasan soroljuk a gyermekek hibáit, hanem csupán annyit, hogy a csoport egészére vonatkozó általános dolgokat közvetítse a Mikulás, és ha szükséges finoman és főleg röviden szóljon egyes esetekben a gyermekekhez. Nem oldja meg a Mikulás egyetlen gyermekkel kapcsolatos gondunkat sem, tehát ne rontsuk el azzal a gyermekek ünnepi kedvét, hogy hibáikra figyelmeztetjük őket.

A Gyermeknap zárt, az óvoda valamennyi gyermekének közös ünnepe. Nemcsak a gyermekek tevékenykedésére ad rengeteg lehetőséget, hanem a szülőkkel való együttműködésnek is remek helyszíne. Teljesen mindegy milyen programot szervezünk: kirándulunk, versenyjátékokat játszunk, vagy bábszínházba megyünk, stb. a lényeg, hogy minden gyermek számára felszabadult, örömteli együttes ünnepet, játékot jelentsen ez a nap.

Az ünnepek, és a néphagyományörzés az óvodában igen szorosan összekapcsolódik. A népszokások általában az egyházi ünnepekhez és az évszakok változásaihoz kapcsolódnak. A magyar népszokásokban jeles napként tartjuk számon azokat az ismert ünnepeket, melyeket az óvodában is megünnepelünk.

A jeles napok az őszi, téli, tavaszi és nyári napforduló köré csoportosulnak. A jeles napok közül az óvodában főleg a téli ünnepkörbe tartozók dominálnak.

Téli ünnepkör:

Advent

Miklós nap (Mikulás)

Karácsony

Újév

Farsang

Tavaszi ünnepkör:

Húsvét

Nyári ünnepkör:

Májusfa-állítás

Az őszi ünnepkörhöz tartozó jeles napokhoz elsősorban gazdasági jellegű szokások kapcsolódnak (pl.: a betakarítás Mihály napján, stb.), ezért ezek kevésbé épültek be az óvodai ünnepek közé. A néphagyományörzés és a népszokások felelevenítése az utóbbi években vált népszerűvé az óvodákban. Az óvodapedagógusok meglátták a hagyományörzésben rejlő nevelési és tanulási lehetőségek sokaságát. Divattá vált az óvodai nevelésen belül ez a terület. Éppen ezért szükséges odafigyelni a túlzások hatásaira. Nem lehet minden néphagyományt vagy népszokást újraéleszteni, feleleveníteni az óvodában, hiszen ezen szokások gyakran nem a gyermekek, hanem a felnőttek életének szimbólumait hordozzák. Azt sem hagyhatjuk fi-

gyelmen kívül, hogy kevés helyen található meg ma Magyarországon az élő néphagyomány valós nyomai, tehát nem mindig tapasztal hasonló dolgokat a gyermek a saját környezetében. Egészen más ízű a néphagyományörzés olyan óvodákban (elsősorban vidéken, kisebb körzetekben), ahol a felnőttek még példát adnak, még maguk is részt vesznek a néphagyományörzésében. Legyünk tehát megfontoltak és mértéktartóak, amikor a néphagyományörzés feladatait és az ehhez kapcsolódó ünnepeket tervezzük. Azt ünnepeljük, ami közel áll a gyermekekhez, aminek érzelmi töltése az ünnep lényegét megéreztetni a gyermekkel. A néphagyományörzés az óvodapedagógus számára azt jelenti, hogy szemléletben azonosulnia kell a néphagyomány-ápolás feladataival, és megfelelő néprajzi ismeretek birtokában kezdheti el a gyakorlati megvalósítást. Olyan vidékeken, ahol hagyományörző csoportok működnek, vagy ahol már összegyűjtötték a helyi kulturális értékeket és hagyományokat, az óvodapedagógusoknak lehetősége nyílik közvetlenül ezekből kiválogatni azokat, amelyek a gyermekek életkorának ismeretében óvodai feldolgozásra is megfelelőnek bizonyulnak. Az óvodapedagógus önállóan választhatja meg melyek azok a néphagyományörző tevékenységek, amelyeket a csoportjával megismertet. A hagyományörzés természetesen nemcsak az ünnepekben jelenik meg, hiszen ennél szélesebb értelemben olyan élménynyújtást jelent a gyermek számára, ami a szülőföldhöz, a közvetlen környezethez való kötődést segíti elő. Az érzelmi kötődés fontosságát nem lehet elégszer hangsúlyozni a néphagyományörzés tevékenységeinek megvalósítása során. Az ünneplés lényege az ünnepet megelőző készülődés, melyet csupán kiteljesít maga az ünneplés. A néphagyományhoz kapcsolódó ünnepek bár teljesen nyilvánosak, mégis jellegükből következően intimebbek, zártabbak, mint az óvodai élet hagyományos ünnepei. Az adventi vagy a karácsonyi ünneplés zárt körben, csoporton belül szülők jelenlétében vagy zártabb, családi formában jobban kifejezi az ünnep lényegét. Ezzel szemben a farsang jellegéből éppen a széles nyilvánosság, a jókedv, más csoportok bevonása és a nagy közös öröm emelkedik ki.

A nemzeti ünnepek óvodában a megemlékezés kategóriájába tartoznak, ami azt jelzi, hogy a 3-6 éves korosztály értelmével még nem képes felfogni az ünnep értelmét és társadalmi tartalmát. Nem is ez a célunk. A külsőségek az ünnepi hangulat megéreztetése már elegendő lehet ahhoz, hogy később idősebb korban a konkrét jelentését és üzenetét is megértsék ezeknek az ünnepeknek a gyermekek. A közös séta, a kis zászlók lengetése során a színek, formák és hangulatok által közvetített mélyebb tartalom is megérintheti a gyermekeket. Ne magyarázzuk meg ezen ünnepek jelentőségét, mert ezzel ártunk az ünnepi hangulatnak. Érezzék, és ne mindenáron értsék a gyermekek, miről van szó. Érezzék jól magukat, legyenek kellemes benyomásaik, ünnepi asztalnál egyenek, ha megoldható, akkor maga az étel is utaljon arra, hogy az ünnepnap más, mint a többi nap.

A helyi szokásokhoz kapcsolódó ünnepek az adott óvoda önálló, egyedi programjai. Mindig a legszélesebb szülői segítséggel és nagyon kreatív óvodapedagógusi ötletek nyomán jönnek létre. Ezek az ünnepek a külső környezetnek szólnak elsősorban, de természetesen olyan tartalommal, ami a gyermekek részvételét is természetessé teszi. A helyi hagyományok ápolása és a helyi közösség alakítása szempontjából ezek az ünnepek igen jelentősek és jó alkalmat teremtenek arra is, hogy az óvoda kialakítsa magáról a megfelelő képet. A külső környezet bevonásával az óvoda elfogadottságát erősíthetjük meg. Szüreti multság, szülőknivelők találkozója, nagymamák vagy apák napja, óvoda alapítványának gyarapítására létrejött rendezvények, stb. tartozhatnak ebbe a kategóriába. A sokszínűség, a helyi programok alapján történő nevelés minden bizonnyal tovább növeli majd ezeknek az ünnepeknek a jelentőségét. A helyi szokásokhoz kapcsolódóan az időszakos és adott alkalomhoz illő ünnepek viszonylag ritkábban, de előfordulnak az óvodában. Az adott óvodán belül ezek az alkalmak, mint pl. az óvoda fennállásának ünnepe sohasem csupán a gyermekek vagy az óvoda közösségének ügye. Az óvodát körülvevő szűkebb és tágabb környezetnek szólnak ezek az ünnepek, és természetesen ezzel együtt az adott óvodáról nyújtanak információt a széles közvéle-

mény számára. Szükségességük éppen azért nem vitatható, bár arra nagyon kell vigyázni, ne hogy a cél miatt az óvodásokat túlterhelő nagy szereplések jellemezzék az ilyen ünnepeket.

Bármilyen formában és bármilyen tartalommal ünnepelünk, mindig a gyermeket helyezzük középpontba. Értük és róluk szóljon az ünnep, ne legyenek merev, betanult szereplések, törekedjünk minden esetben a természetességre. Ha műsrot állítunk össze, az a csoport napi életét tükrözze, a gyermekek kedvenc dalait, mondókáit tartalmazza. A szereplést közös játéknak fogjuk fel, és ha lehet, valamilyen szinten aktivizáljuk a szülőket is. Mindig ügyeljünk az előzményekre, gondosan tervezzük meg az ünnephez vezető utat, azokat a tevékenységeket, melyek az ünnepi előkészületeket jelentik. Figyeljünk arra, hogy a tevékenységek során a lehető legtermészetesebb értelemben együtt döntsünk a gyermekekkel arról, mit fogunk csinálni, és a döntést követően együtt hajtsuk végre a közösen elhatározott feladatokat. Az ünnep szépsége, mássága, külsőségei csak akkor érvényesülnek, ha nem esünk abba a hibába, hogy túlságosan gyakoriak az ünnepek. Az ünnep ritka, kiemelkedő alkalom maradjon, ezért célszerű év elején átgondolni, és a nevelőtestületnek közösen meghatározni milyen ünnepeket és megemlékezéseket tartanak az óvodában az adott év során.

KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE ÓVODÁNKBAN

A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzdő gyermekek, valamint a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzdő gyermekek integrált nevelése.

A tevékenység célja:

- a sajátos nevelési igényből eredő hátrány csökkentése,
- az egyéni képességfejlesztés és differenciált bánásmód módszerével nevelőmunkánk célkitűzéseinek megvalósítása.

Általános feladataink:

- a gyermekek megismerése,
- szűrés, felmérés,
- a gyermek aktuális állapotához igazodó fejlesztési stratégia kidolgozása: a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálás, speciális eljárások alkalmazása,
- szakmai dokumentáció folyamatos vezetése, értékelése,
- szakmai együttműködés, kapcsolattartás kialakítása a gyermek fejlesztéséhez szükséges szakemberekkel, szakszolgálatokkal,
- a szülők tájékoztatása, együttműködés a fejlesztésben.

A NEVELÉSI, TANULÁSI FOLYAMATBAN AKADÁLYOZOTT GYERMEK NEVELÉSE ÓVODÁNKBAN

Tanulási zavarnak tekintjük azt a – intelligencia szint alapján elvárhatónál – lényegesen alacsonyabb tanulási teljesítményt, amely neurológiai deficit, vagy funkciózavar talaján jön létre, sajátos kognitív tünet együttesel. Ezek a tünetek már óvodáskorban mutatkoznak, ezért fel kell figyelniük rá, mert 3-7 éves korban van ezeknek a funkcióknak a szenitív periódusa, amikor jól fejleszthetők. A viselkedési problémák főleg másodlagosan alakulnak ki, bár az idegrendszeri fáradékonyság eleve negatívan hat a gyermek magatartására. A környezet elmarasztaló reagálása a teljesítmény- és viselkedészavarokra általában szorongóvá, vagy agresszívvá teszi a gyermeket, amelynek következtében nehéz helyzetbe kerülhet a közösségben, társas kapcsolataiban.

Az ilyen gyermek tünetileg:

- Viselkedése: nyughatatlan, agresszív vagy tétova, bizonytalan, szorongó
- Teljesítménye: figyelme könnyen elterelhető, munkái rendetlenek, mozgása ügyetlen, összerendezetlen

A diszlexia veszélyeztetett gyermek legjellemzőbb tünetei

Mozgáskoordináció hibái:

- szimmetrikus és szinkron motoros ügyetlenség
- végtagok közötti koordináció gyengesége
- rossz finommotorika
- késik a kezesség megválasztása
- felesleges együttmozgások – test szerte, finommotorikában, ujjhasználatban
- gyenge egyensúly
- kevert, nem elég erős dominancia

Motorium zavara:

- ritmus zavara
- diszharmonikus mozgás
- diszmetria (lépcsőn járás, labdadobás-elkapás...)
- éretlen finommotorika (öltözés, cipőfűzés...)
- testtartása bizonytalan, görcsös
- konstruktív apraxia (kétdimenziós képet nem tud térben összerakni)
- finommotorika fejletlensége (nyírás, gyöngyfűzés...)
- grafomotoros fejletlenség (ceruzafogás, vezetés, formautánzás, minta utáni rajzolás)

Fejlesztés tartalma:

- mozgásfejlesztés (nagy mozgások, egyensúly, szem-kéz, szem-láb koordináció, finommotorika fejlesztése)
- testséma (testrészek, személyizóna, testfogalom)
- észlelés – percepció (vizuális, alak-formaállandóság, tapintási érzékelés, hallási, térpercepció, keresztcsatornák)
- értelmi fejlesztés, - finommotoros koordináció-, verbális-, nyelvi kifejező képesség
- szociális képesség fejlesztése

Kiemelt:

- beszédfejlesztés, téri tájékozódás, ritmushoz kapcsolódó képességek fejlesztése

Módszertani elvek:

- sok szenzoros elem bevonása
- pontos mintaadás, modell –utánzás
- folyamatos verbális megerősítés és tudatosítás
- konkrét, egyszerű, pontos utasítás és követelmény
- irányok, forgások, fordulatok, sebesség pontos megnevezése, megvalósítása
- sorrendiség tudatosítása / egyszerűsítés
- kis lépésekben haladás – sok ismétlés – kis változtatás
- fokozatosság
- konkrét, azonnali megerősítés
- mozgásnevelési alapelvek
- tevékenységsegítő szempontok

A diszgráfia jellegzetes tünetei:

- finommotorika fejletlensége

- nagymozgások vezérlésének zavarai (vonalvezetés, görcsös kéztartás)
- szenzomotoros koordináció zavarai

Diszkalkulia jelei:

- a mozgás és beszéd ritmusának összehangolatlansága
- kialakulatlan, illetve bizonytalan tájékozódás
- nyelvtani és tartalmi hibák a tér- és időfogalmak kifejezésében
- a viszonzyszavak hibás használata
- bizonytalan bal-jobb differenciálás
- alapvető matematikai fogalmak hiánya
- halmazképzés, bontás, hozzárendelés, számolás zavara

Feladataink:

- A fent említett tünetek észlelése esetén az óvoda logopédusa, és a területileg illetékes pszichológus segítségét kérjük, és ha az ő véleményük megerősíti, illetve alátámasztja gyanúnkat, akkor a szülővel történő megbeszélés után a megfelelő szakemberhez küldjük további vizsgálatra a gyermeket
- Ha a vizsgálatok igazolják a tanulási zavart – nehézséget, folyamatosan konzultálunk a fejlesztést végző szakemberekkel (fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus)
- A mozgás- és a vízumotoros koordinációs készség fejlesztéséhez biztosítjuk a csoportszobában és az udvaron a megfelelő időt és eszközt, feladatot
- Amennyiben a szülő nem partner ebben a folyamatban úgy megtegyük jelzéseinket a gyermekvédelmi hálózat, illetve az illetékes jegyzői hivatal felé
- A vizsgálat eredményének megfelelően a szakemberek segítségével egyéni foglalkozás keretein belül oldjuk meg a gyerekek speciális fejlesztését.

BEILLESZKEDÉSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGEKKEL KÜZDŐ GYERMEKEK NEVELÉSE ÓVODÁNKBAN

„Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.”

A pszichés háttérű zavarokat a legtöbb esetben jelző tüneteknek értelmezhetjük, melyeknek egyben üzenet jellegük van.

Az üzenet tartalma olykor vészjelzés is egyben, mely utalhat arra, hogy a gyermek környezetében valami diszfunkcionálisan működik, és ez okozza viselkedési másságát.

A gyermek reakcióinak megértése szempontjából ismernünk kell azt az összefüggést is, amely arról szól, hogy a pszichés állapot zavara teljesítménygyengességhez vezethet.

Számos organikus eredetű probléma tüneti megnyilvánulása lehet az agresszió, mely mögött gyakran erős szorongás húzódik meg.

Egyik leggyakoribb beilleszkedési és magatartászavar a hiperaktivitás.

A magatartási zavar meghatározása nehéz feladat, bár ők azok a gyermekek, akik mindig „kilógnak” a csoportból, akik állandó figyelmet igényelnek, akik az óvodapedagógus számára folyamatosan megoldandó problémahelyzetet teremtenek.

Magatartási – beilleszkedési zavarra utaló tünetek:

- figyelemösszpontosítási zavar

- könnyen elterelődő figyelem
- végtelen érzelmi reakciók
- rendkívül ingadozó teljesítőképesség
- fáradékonyság feladathelyzetekben

Feladataink:

- A gyermek környezetét megismerjük.
- A zavar észlelése esetén a szakember véleményét, segítségét kérjük.
- Jelezzük a problémát a szülőnek.
- Szükség esetén a gyermeket a Nevelési Tanácsadóba irányítjuk.
- Folyamatos kapcsolatot tartunk fejlesztésben részt vevő szakemberekkel.
- Az egyéni fejlődést nyomon követjük.
- Egyéni fejlesztési tervet készítünk (viselkedésrendezés).

Módszertani elvek:

- Elvárásainkkal a gyermek fejlődésének üteméhez igazodunk, és alkalmazkodunk, elfogadjuk az eltérő viselkedést.
- Társas kapcsolataik kiépítését segítjük, fejlesztjük.
- Differenciált, egyéni bánásmódot alkalmazunk.
- A figyelmet és koncentrációt speciális feladatokkal fejlesztjük.
- Mozgáskoordinációt és a finommotorikát fejlesztjük.
- A csoportszobában és az udvaron biztosítjuk azokat az eszközöket, amelyek a gyermek egyéni igényeihez igazodnak.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ, HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK NEVELÉSE ÓVODÁNKBAN

Hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma óvodánkban nagymértékű, e gyermekekre különösen figyelünk. A gyermekek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve ezek az esetleges lemaradások sikeresen ellensúlyozhatóak.

AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

A belső érés, a családi és az óvodai nevelés eredményeképpen óvodáskor végére a kisgyermek többségét testi, lelki és szociális képességeinek fejlettsége alkalmassá teszi az iskolakezdésre.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében speciális szakemberek segítségével érjük el ezt a szintet. Ha nem vagyunk biztosak abban, hogy a gyermek az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet, a Nevelési Tanácsadó szakembereinek segítségét kérjük.

AZ ISKOLAÉRETTEK GYERMEK

TESTI FEJLŐDÉSÉT TEKINTVE:

- testalkata, teherbíró képessége életkorának megfelelő,
- mozgása összerendezett, harmonikus,
- finommotorikus mozgása megfelelően fejlett,
- kialakult a testsémája, oldalisága,
- mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését szándékosan irányítani képes.

ÉRZELMI, AKARATI ÉLET TERÉN:

- érzelmileg kiegyensúlyozott,
- megfelelő önuralommal rendelkezik,
- képes elviselni, hogy nem mindig éri sikerélmény,
- tudatos figyelme kitartó (10-15 perc)

ÉRTELMI FEJLETTSÉG TERÉN:

- megfelelő ismeretekkel rendelkezik az őt körülvevő világról,
- gondolkodása érett, érdeklődés, kíváncsiság jellemzi,
- észlelésük-érzékelésük differenciált,
- kialakul a térbeli-, síkbeli tájékozódása,
- kialakul a lényeglátás és a probléma-megoldási készség,
- kialakul az analógiás gondolkodás alapja,
- kialakul a fogalmi gondolkodás,
- megjelenik a szándékos bevésés és megnő annak felidézésének időtartama.

SZOCIÁLIS ÉRETTSÉG TERÉN:

- igényli a közösséget,
- tud alkalmazkodni és együttműködni tágabb gyermekközösséggel,
- elfogadja és betartja a szabályokat,
- önállósága, önérvényesítő képessége életkorának megfelelő,
- kialakul feladat tudata és a feladattartás képessége.

ANYANYELVI – KOMMUNIKÁCIÓS TERÉN:

- alakilag, tartalmilag értelmesen beszél,
- általánosan tájékozott,
- tisztán beszél, beszédértése megfelelő,
- megfelelő szókinccsel rendelkezik, jó kifejező képességű,
- viselkedés kultúrájába beépülnek az alapvető illemszabályok,
- adekvátan használja a non-verbális kommunikáció jelzéseit.

KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK ESETÉN

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében a fentiekben leírt fejlettségi szint csak folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető el a szülők támogató együttműködésével. A kiemelten tehetséges gyermekek esetében a gyenge oldal megfelelő támogatása és fejlesztése mellett a fent említett kritériumok többsége magasan teljesíthető.

A FEJLESZTÉS TARTALMA

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának. Éppen ezért a tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre, és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg. A négyes feladatrendszer elemeit a nevelés foglalja keretbe. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

A feladatrendszer elemei:

1. **Játék, és tanulási tevékenység.**
2. **Társas, és közösségi tevékenység.**
3. **Munkatevékenység.**
4. **Szabadidős tevékenység.**

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek és valamennyien együtt jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert a gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg. Természetesen tehát, hogy a feladatrendszer elemei mereven nem választhatók el egymástól, mint ahogy a tevékenységek is összefüggenek egymással. A gyermek számára egy adott tevékenység, mint pl. a sepregetés, éppúgy lehet játék és munka is, mint ahogy beletartozhat a közösségi tevékenységek körébe, hiszen másokért, másokkal együttműködve végezheti. Pontosan ez az oka annak, hogy a nevelés tervezésekor nem szedhetjük szét a feladatrendszer elemeit, hanem egységben gondolkodva a tervezett tevékenységekből kiindulva kell a tervezést átgondolnunk. Miután a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a nevelés és a tanulás tervezésében is a komplex gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás és nem a nevelési területek szétdarabolásának szándéka vezeti gondolatainkat.

1. Játék, és tanulási tevékenység:

A játék a 3-7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége. A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket. Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újraélheti kellemes élményeit. A környező világról, sőt a világegyetem egészéről is a játékon keresztül közvetíthetjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé.

A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás, melyet az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréséhez. Az óvodapedagógus tudatosága természetesen sohasem irányulhat a gyermekre, hiszen kitalált és erőltetett úgynevezett „játékos módszerekkel” nem helyettesíthető a gyermeki tevékenység. A gyermeki tevékenységet – különösen a játékban – nem szabad szűken értelmeznünk. A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a „szellemi alkotást” is tevékenységként fogjuk fel a játék

során. A gyermek gondolatban megalkotja, kitalálja a játék szereplőit és bármilyen eszközzel, vagy tárggyal helyettesíti azokat. Minden gyermeki tevékenység – beleértve a játékot is – felosztható spontán és az óvodapedagógus által irányított tevékenységre. Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek tárgyi lehetőségek megteremtését, melyeknek hatására a gyermekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség a pedagógus által kezdeményezett vagy irányított játéktevékenységre, hiszen köztudott, hogy 3 éves kor táján még kifejezetten igényli a gyermek a felnőttel való együttjátszást. Csupán a helyes arányok megtalálására kívánjuk a figyelmet felhívni. A nevelési folyamat intenzív képességtermelő jellege ugyanis alapvetően attól függ, hogy milyen szélességben és mélységben képes az óvoda a gyermeki öntevékenység rendszerét kiépíteni. A játékon belül meghatározott eredmény elérését célzó öntevékenység a legfőbb biztosíték arra nézve, hogy az öntevékenység az önfejlődés, az önfejlesztés motívumait, képességeit és készségeit is létrehozza.

Jót és jól játszani – ez a gyermek dolga az óvodában. Az óvodapedagógus feladata megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt saját nevelési céljai elérése érdekében és szükség esetén, indirekt módon befolyásolni. A játék kicsiben maga az élet; az, amit a kisgyermek felfog, és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért az életre nevelés is a játékból indul ki, és a játék segítségével teljesebbé válhat. A tevékenységközpontú program alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek az élményteljes játékokra. A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, ötleteket és eszközöket azonban az óvodapedagógusnak kell biztosítania. Külön szót érdemel az élmények szerepe a gyermek játékában. Az élmény, legyen az a gyermek egyéni élménye, melyet a családból, a környezetéből hoz az óvodás, vagy legyen az, az óvodai társakkal átélt élmény, rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, az óvónő tudatos, átgondolt munkáját feltételezi. Indirekt módon így lehet a gyermeki világot befolyásolni. Természetesen a gyermek spontán élményszerzése éppen olyan fontos, mint a pedagógus által irányított, megtervezett. A lényeg, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységekben éljék meg. Általában a gyermek spontán szerzett élményei és tapasztalatai nem kapnak kellő figyelmet. A legjobb esetben meghallgatják a felnőttek ezeket az élményeket, de nem számolnak a továbbiakban vele. A tevékenységközpontú óvodai nevelés nemcsak feltételezi, hanem el is várja az óvodapedagógus ilyen irányú figyelmét, érzékeny reagáló készségét. Ilyen pedagógiai alaphelyzetben már valóban nem lesz mesterkélt és erőltetett a gyermekek képességeire építve, azt alapul véve fejleszteni az egyént éppúgy, mint a csoportot.

A játék tehát, mint az óvodáskorú gyermek alaptevékenysége olyan lehetőséget jelent az óvodapedagógus számára, amit tudatosan felhasználhat a gyermekek fejlesztése érdekében. Legfőbb célkitűzéseinket szem előtt tartva olyan tulajdonságok fejlődhetnek ki a gyermekben a játék folyamatában, ami később a társadalomba való beilleszkedését nagymértékben elősegítheti. Gondoljunk például a társakkal való együttjátszás kialakulására, vagy a játékon belüli önállóságra, a másik gyermek játékának tiszteletben tartására, a kezdeményező-készség kibontakoztatásának lehetőségeire, vagy olyan tulajdonságok szükségességére, mint a mások mozgásának képessége vagy az alá-fölrendeltségi viszonyok önkéntes kialakítására egy-egy játékszituációban. Beszélhetünk azokról a nagyon is demokratikusan, a gyermekközösség elfogadott belső törvényszerűségei szerint kialakított játékon belüli szereposztásokról is, melyek a szerepjátékot a társadalmi gyakorlatban tapasztalható szituációk előzményeivé avatják.

Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:

- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése.
- A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára.
- A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása.
- Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához.
- Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében.
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása.
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátás a gyermekkel.

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. A gyermek esetében a tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul a kisgyermek. Játék közben, játékosan szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg. Az óvodai tanulás azonban szélesebb értelmű annál, hogy csupán a játékkal való összefüggésein keresztül értelmezzük. A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán vagy irányított módon tanuljon a kisgyermek. A tanulás természetesen csupán része a nevelési folyamat egészének. Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek. A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás és a sokoldalú cselekedtetés mindennél fontosabb a 3-7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából. Ezt nem lehet kiváltani, vagy helyettesíteni az egyoldalú intellektuális fejlesztéssel, aminek jelentőségét elismerjük, ám mértéke és hatása alatta marad a tevékenységek általi fejlesztésnek. A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés azért központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert szerintünk kevesebbet, de azt jobban, alaposabban, több oldalról megközelítve kell a gyerekek számára közvetítenünk és velük együtt átélnünk. Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. Ez az oka annak, hogy komplex foglalkozások rendszerén keresztül jut el a gyermekhez az, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent. Egyáltalán nem mellékes az a szempont sem, hogy azok a tanulási tapasztalatok, melyeket óvodáskorban szereznek a gyermekek, hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is. Nem mindegy milyen érdekeltség fejlődik ki a gyermekben a tanulással kapcsolatban, hiszen már kialakulnak annak csírái, hogy később örömmel tanul-e a gyermek. Képes lesz-e saját motiváltságból kiinduló erőfeszítésre a tanulás során. Ennek a belső motiváltságnak a kialakítását kezdjük meg az óvodában. A tanulási tevékenység esetén is azt szeretnénk elérni, hogy **örömmel** és **önként** vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek, ne csupán külső motiváció (jutalom) készítse erre. A cél az, hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermeket. Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó. A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni. A sikerélmények erősítik a gyermek önbizalmát, és bátorságot adnak neki az újabb, nehezebb problémák megoldásához. A sorozatos kudarcok ellentétes hatást váltanak ki. A gyermek bátortalanná, félőssé, visszahúzódóvá válik, alulértékeli önmagát, és alatta marad saját teljesítőképességének. Az óvodapedagógus szerepe tehát itt is kiemelkedő abban, hogy milyen feladat elé állítja az egyes gyermekeket, mennyire képes megismerni és fejleszteni a gyermeket egyéni adottságainak figyelembevételével. A program keretjellege biztosítja az óvodapedagógusok számára a gyermek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez igazodó tanulási kereteket és formákat. A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás kötött és kötetlen kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetések, tapasztalatszerző séták, stb. formájában egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában. Ez

teljes egészében az óvodapedagógus kompetenciájába tartozó kérdés. Bár úgy gondoljuk, hogy a feladatrendszer elemeinek gyakorlati megvalósulását a vegyes életkorú csoportokban lehet a legnagyobb hatékonysággal elvárni, mégis azt valljuk, hogy az óvoda és az óvodapedagógusok hatásköre annak eldöntése, hogy vegyes, részben osztott vagy osztott életkorú csoportban nevelik a gyermekeket.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:

- Értelmi képességek fejlesztése (érezékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének kielégítése.
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit.
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása.
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképeségét is megismerheti.

2. Társas, közösségi tevékenység:

A gyermekkel szemben támasztott két fő követelmény: tanuljon meg másokkal érintkezni és együttműködni. A kooperációs és kommunikációs képességek pedagógiai szempontból sikeres formálásnak legfontosabb feltétele, hogy a tevékenység – társadalmi és egyéni – értéktartalma és hasznossága nyilvánvaló, felismerhető, tudatosítható, átélhető legyen. Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát, stb. mindenképp az alapul szolgáló tevékenységek társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, relációgazdagsága, stb.) határozza meg. Pedagógiai programunk négyes feladatrendszere megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez. A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlás által történő kifejlesztése rendkívüli fontossággal bír a társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, azaz az életre nevelés szempontjából. Pedagógiai programunk a gyakorlat szükségleteiből kiindulva vezeti le a társadalmi követelmények rendszerét. A tulajdonságok, a képességek, a készségek, a szükségletek olyan rendszerét kívánja formálni, amelynek segítségével a gyermekek részvétele a napi életben (társadalmi gyakorlatban) egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik. A társadalom élete, a társadalmi gyakorlat pedig jórészt a társas és közösségi kapcsolatok keretén belül zajlik. Nagyon fontos feladat tehát már az óvodában tudatosan törekedni a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenység kibontakoztatására. Mindez természetesen nem jelenti az egyén fejlesztésének mellőzését. A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, mégpedig olyanok, akik egyéni akaratukat, ambícióikat, vágyaikat képesek a közösség keretein belül is megvalósítani. Az élet is ilyen. Bizonyos korlátok között kiélhetjük magunkat, azaz nekünk éppen úgy szükséges alkalmazkodnunk másokhoz, ahogyan mások is alkalmazkodnak hozzánk. A cél az, hogy az adott lehetőségek között a legtöbbet legyünk képesek egyéniségünkben kihozni, ezzel is gazdagítva a közösséget. Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széleskörű kifejlődéséhez. A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a tevékenység bázisára támaszkodva a teljes nevelési folyamatot átfogja. Az óvodai csoport, az óvodai közösség sikeres formálása esetén a társadalom számára igen hasznos közösségi érzés, közösségi tudat és magatartás mellett mások megbecsülése, a közös szokások kialakulása, a hagyományok tiszteletben tartása, sőt a csoport közvéleménye is kialakul. A csoportban elfogadott normák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit. Ha mindehhez még nyitott légkör, demokratikus és szeretetteljes irányítás társul, akkor tág teret nyitunk a gyermekek önállósága, tenni akarása és döntési képességének kibon-

takoztatása irányában. A nevelőközösség szerepe ebben a folyamatban meghatározó. A nevelőközösség belső tartása, gyermekszeretete, kivívott tekintélye és világos, pontos, tudatos, célirányos nevelő tevékenysége nélkül az elképzelt gyermekközösség kialakítása nem sikerülhet. Az óvodai gyermekközösség kialakítása a tevékenységek rendszerén keresztül valósítható meg. Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni örömein túl a közös élményt is kell erősítenie. A társas kapcsolatok, a közös munka, az együttjátás és a komplex foglalkozások rendszere is az együvé tartozás érzését erősíthetik, ha tudatosan igyekszünk ezt létrehozni. A lényeg, hogy a tevékenykedtetés sokszínű, változatos legyen, és a **tevékenykedtetésen** legyen a hangsúly. Mindent kipróbálhasson a gyermek, kivételt csak a testi és szellemi épségét veszélyeztető tevékenységek képeznek. A közösségi szokások kialakítása pedig a tevékenységek végzését segítse, a gyermekek cselekedeteit irányítsa. A szokások tegyék lehetővé, hogy az egyik gyerek ne zavarja a másikat a tevékenység végzése közben, a szokásrendszer tegye lehetővé a gyermekek közötti jobb együttműködést, egymás tevékenységére figyelmet, vagy a közös tevékenység során kialakuló viták le rendezését, stb. Nem fegyelmezni, hanem tevékenységgel és az ehhez szükséges hellyel, eszközzel kell segíteni a gyermekeket abban, hogy minél nagyobb önállóságra tegyenek szert óvodai életük során. A helyes szociális viselkedés megtanulásának színtere az óvodai csoportközösség. A felnőtt és gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnerviszony kialakítása a cél. Az óvodapedagógus ugyanúgy vegye figyelembe a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárja a szokások, szabályok betartását. A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre kell építeni. A közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására. Ezek a folyamatok pedig a másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek. A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik. Ebben a folyamatban talán a legfontosabb időpont az, amikor a gyermek először ismerkedik az óvodával, az óvodai csoporttal. A megszokottól eltérő környezet, a szülőktől való elszakadás, az új helyzet sokszor nehéz feladat elé állítja a szülőket és az óvodapedagógust egyaránt. Az óvodapedagógus feladata, hogy végtelen türelemmel és szeretettel forduljon az újonnan óvodába kerülő gyermek felé. Adjon elegendő időt a beszoktatásra. Biztosítson fokozatos átmenetet és tegye lehetővé a szülővel együtt történő beszoktatást.

Az óvoda nyitottsága nemcsak a beszoktatás ideje alatt, hanem óvodáskor végéig biztosítsa a szülőknek a nevelőmunkába történő közvetlen betekintést. Ez mindkét fél számára (szülő-óvodapedagógus) megnyugtató és biztonságot jelentő lehetőség, amit a gyermek érdekében kétoldalúan lehet hasznosítani. Az óvodapedagógusnak éppúgy szüksége van a nevelőmunkában a szülőktől érkező információkra, javaslatokra, mint fordítva. Az óvoda nyitottsága, hagyományok teremtésével, nyilvános, közös programok, ünnepek segítségével tovább növelhető.

Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:

- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre.
- A felnőttekkel és a társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban.
- A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együttjátás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlása.
- A konfliktusok kezelése.
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet alakítása.
- A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása.

- Arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában.

3. Munkatevékenység:

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kiaknázását. A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és munkatevékenység. A munkatevékenység fejlesztő hatását nem vonhatjuk kétségbe. Az értékteremtő munka pedagógiai funkciója nem a szakismeretek gyakoroltatása, hanem a gyermek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése. Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. Ez a folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező. Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejt ki a már említett nevelő-fejlesztő hatást. Itt is érvényes, amit a tevékenységről általánosságban elmondtunk: alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése. A különböző munkafajták: önkiszolgálás, naposság, a gyermekek saját személyiségével kapcsolatos munkák, a csoport érdekében elvégzett munkák vagy a kerti munka közös vonásaként azt kell kiemelni, hogy mindez tényleges munkavégzést, azaz tevékenykedtetést jelent sen az óvodában. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani. A gyermek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan igyekezzünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében. A gyermek éppúgy élvezi a munkatevékenységeket, mint a játékot, ha tiltásokkal vagy túl nehéz feladatokkal nem szegjük kedvét. A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését, és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel, lélekkel fogják végezni.

Az első feladat olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható. Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a munkavégzés során biztosítsuk a teljes **önállóságot**. A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekre kényszerített feladat legyen. Válgjon a csoport számára magától érthető és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezheti. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem **rendszeres, folyamatos** tevékenység legyen, ami beépül az óvodai mindennapokba. A munkafajták közül ki kell emelnünk az önkiszolgálást, aminek óvodáskor kezdetétől fogva igen nagy a jelentősége. A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt – testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendbetartása – a lehető legkorábbi időtől kezdve próbáljanak önállóan végezni. Azt felesleges meghatározni, hogy melyek azok az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységek, amelyeket 3-5 vagy 7 éves korban végezhet el a gyermek. Hagyjuk, hogy a gyerekek saját képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, amikor képesek rá, vagy kedvük van hozzá.

A munka megosztása során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyerekek megtanuljanak **önállóan dönteni**, feladataikat egymás között megosztani. Pontosan olyan módon, mint amikor a szerepjáték megkezdése előtt elosztják egymás között a szerepeket. A nagyfokú önállóság és a döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyermekek életre való felkészítését. A munka konkrét tartalmát nem tartjuk szükségesnek körülhatárolni, hiszen attól függ, hol és milyen körülmények között működik az óvoda. Községben és falun nyilván több lehetőség adódik az óvoda udvarán kertet létesíteni, kisállatokat, halakat, növényeket gondozni, gesztenyét vagy más terméseket gyűjteni, stb. Városban is megteremthetők ezek a feltételek, de ott egészen más körülmények és adottságok között. Arra azonban mindenütt van lehetőség, hogy a gyermekek tisztán tartsák saját környezetüket, kö-

zösen megjavítsák, megtisztítsák játékaikat, hogy maguk rendezzék be a csoportszobákat, maguk díszítsék fel a termet, stb.

A munkára nevelés általános értelemben magában foglalja a termelést, a gazdálkodást is, azaz a valódi értékteremtő képességek fejlesztését. Nekünk az óvodában ennél kevesebbel kell megelégednünk, azonban ez nem jelenti azt, hogy ne tudnánk megismertetni a gyerekeket a munka társadalmi értékével. Ez értékteremtés, ami alatt itt anyagi értéket értünk, de felfogásunkban az érték nemcsak materiális, hanem szellemi, erkölcsi, esztétikai, stb. értéket egyaránt jelent. Véleményük szerint a kerti munka az a terület, ahol ez az értékteremtő képesség még tisztábban megmutatható. Fontosnak tartjuk tehát az óvodában az élősarok kialakítását és a kerti munka megvalósítását, mert a nevelésben játszott szerepén túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának. Tavasztól ősziig lehet tevékenykedni a kertben és közben rengeteg tapasztalatot, ismeretet szereznek a gyermekek. Nagyon fontos, hogy a munkavégzéshez elegendő mennyiségben és megfelelő minőségben legyen a gyermekcsoport felszerelve a szükséges eszközökkel, szerszámokkal és azok bármikor hozzáférhető módon, szabadon a gyermekek rendelkezésére álljanak.

Az óvodapedagógus feladatai a munkatevékenységgel kapcsolatban:

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket.
- A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket.
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban.
- Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek, és teljes önállósággal végezhesék azokat.

4. Szabadidős tevékenység:

A szabadidő igazi tartalma: a termékeny idő felhasználási lehetőségek közötti szabad választás. Ez is öntevékenység, ez is döntés. Különösen a kisgyermek számára az, aki eleinte a felkínált sokfajta tevékenység közül igazából nem, vagy csak nagyon nehezen tud választani. Egyszerre szeretne mindenütt ott lenni, mindennel játszani, mindent megfigyelni. A szabad, autonóm egyéniség által determinált öntevékenység egyenlő a döntéssel. Ennek közelébe kell eljuttatni a gyermeket. Az ilyen döntést ugyanis már nem befolyásolják természeti szükségességek, társadalmi kötelességek. A szabadidős foglalkozásoknak azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket és szerepüket kivívniuk a nevelési intézményekben, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodik az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel. Ebben a tevékenységi szférában sem képzelhető el, hogy a hosszú ideig szorosan irányított gyermek egyszer csak öntörvényei szerint cselekvő önálló egyéniséggé válik. A kívülről irányított ember, különösen, ha hozzászoktatták tartósan önállótlanság helyzetéhez, nem lesz képes belülről, önmaga által irányított emberré válni.

Az alapvető társadalmi tevékenységeket, és az individuális tevékenységi formákat ötvöző nevelési rendszer nem képzelhető el anélkül, hogy a társadalom tagjai elsajátítsák a társadalmi és egyéni lét fenntartásához és gyakorlásához szükséges képességeket. Ezeknek a képességeknek a sokrétűsége, elméleti és tapasztalati megalapozottsága, egymást erősítő és kiegészítő jellege az egyike azoknak a nagy horderejű feladatoknak, melyeknek megvalósítását az óvodában lehet elkezdni. Az óvodában persze sajátosan – az iskolától eltérő módon – értelmezzük a szabadidős tevékenységet. Ennek oka elsősorban az, hogy az óvodások egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykedhetnek. Elsősorban a délutáni időszakban jut idő arra, hogy a gyermekek az óvónők által felkínált lehetőségek közül (pl. bábozás, festés, rajzolás, zene-tánc, játéktanulás, sakk, társasjáték, filmvetítés, mese-vers, barkácsolás, stb.) közül szabadon választhassanak. A döntést nehezíti, hogy a szabad választási lehetőség az egyik csoportból a másik csoportba való átlépést is lehetővé teszi. Természetesen nemcsak az épületen belül, hanem azon kívül az udvaron is megvalósítható az a sokfajta választási lehetőség, ami döntésre és természetesen újabb és újabb gyakorlásra készíteti a gyermeket. Amelyik óvodában az adottságok azt lehetővé teszik, hogy bent a teremben és kint a teraszon vagy az udvaron egyszerre és egy időben tevékenykedhetnek a gyerekek, ezt a lehetőséget a szabadidős tevékenységek minél szélesebb skálájának nyújtásával feltétlenül ki kell használni. Az óvodások napi életének ilyen formában való szervezésével nemcsak változatos, minden gyermek érdeklődésére igényt tartó keretet teremtünk, hanem a csoportnál nagyobb közösség megismerésére, sőt kialakítására is lehetőséget biztosítunk. A csoportok elszigeteltségének megszüntetésével kitágítjuk a gyermek élet és mozgásterét, ami maga után vonja a gyermeki önállóság, kezdeményezőkézség és döntési képesség kifejlődését. Ugyanakkor mindezek mellett az egyéni képességek megmutatására, kibontakoztatására is igen hatásos eszköz ez a nevelési mód, hiszen még nagyobb lehetőséget nyújt az azonos érdeklődésű gyermekek kiscsoportos foglalkoztatásához.

Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében:

- Törekedjen a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére. Keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyermekeknek.
- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként gondolja át a változtatások lehetőségét és szükségességét.
- Egyszerű, saját maga és a gyermekek alkotta eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését.
- Pihenőidőben és a délután folyamán keressen és kínáljon lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére.

A KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK RENDSZERE

A komplex foglalkozások lényege:

- a) Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén.
- b) A foglalkozásokat probléma centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi.
- c) A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások

1. Anyanyelv:

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Ha tehát az anyanyelvi nevelés feladatait fontosnak tartjuk és a gyermeket nyelvi fejlesztésben részesítjük, nemcsak tisztábban és jobban fog beszélni, hanem a gondolkodása is fejlődik. Az óvodai anyanyelvi nevelés **komplex** folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van. Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését. A rossz kifejezőképességgel rendelkező, beszédében gátolt gyermek gondolkodási képességét nem tudja megfelelően használni.

Ugyanakkor egy kevésbé intelligens gyermek jó kifejezőképesség birtokában jobb teljesítményt képes felmutatni. Ezért fordul elő gyakran, hogy a fejletlen beszédképességű gyermeket gyakran teljesítménye alatt értékelik. Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet. Az óvoda fejlesztési feladatainak tehát a család, a környezet megismeréséből kell kiindulni és a gyermek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kell hatást kifejteni. A fejlesztésnek a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel egybekötve lehet értelme. Az óvodapedagógusnak arra kell lehetőséget biztosítani, hogy nyugodt légkörben, életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Semmiféle türelmetlenség vagy a gyermek korlátozása nem megengedhető az anyanyelvi nevelés során. Az óvoda tevékenységgel gazdag élete, a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését. Ilyen körülmények között a gyermekek szívesen és gyakran beszélnek. A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség beszélgetésre, de célszerű a hétfői napokon erre külön is tekintettel lenni, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyermekek.

A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a kisgyermeknek a beszédre. Különösen fontos, hogy az óvodapedagógus ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtésre, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására. Beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. Figyeljen arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kérdéseikre. Ne vegye el a gyermekek kedvét állandó javítással és figyelmeztetéssel a folyamatos beszédétől. Dicsérje és biztassa a bátortalanabb gyermekeket, serkentve őket a beszédre. A gyermekek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan kísérje figyelemmel. Figyeljen arra a gyermekekre, amelyek beszédhibával, beszédgátlósossággal, beszédbeli elmaradással küzd. Szükség esetén kérje szakember segítségét.

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megvalósítása.
- A beszédöröm biztosítása: arra nevelni a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el véleményeiket.
- Lehetőséget teremteni minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására.

- Képesé tenni a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni.
- A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése.
- A beszédszínvonal emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni.
- Beszédmegértés fejlesztése.
- Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása.
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása.
- A beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítása.

2. Matematika:

Programunk az ismerettartalmak komplex kezelésére a komplex óvodai foglalkozások keretén belül megvalósuló fejlesztésre kívánja a hangsúlyt helyezni. Felfogásunk azonban a matematikai nevelés önállóságát is hangsúlyozza. Ez nem jelenti természetesen azt, hogy a matematikai nevelés nem komplex formában a gyermek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósulna meg. Az óvodában a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve a **matematikai tanulás több formája valósulhat meg:**

- utánzásos, minta-modellkövető,
- spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés,
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,
- az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelés építhet ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható. Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell. Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel. Az óvodáskort jellemző fejlődésbeni egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén *két életkori szintet jelöljünk meg:*

Az első szint: bevezetés a matematikába, - általában a gyermek 5 életévéig tart.

Feladata: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

A második szint: az intenzív fejlesztés szakasza, - az 5-6-7 életévben.

Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben a tevékeny élet megkedveltetése.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése. A perceptuális, a motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására. A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, a spontán tanultakat rögzítsük. Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek negyedik életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és so-

koldalúbb összefüggések feltárására. Az óvodapedagógus és a társak jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét, tudását, viselkedésének és magatartásának tartalékait. Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél elégedhetünk meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely matematikai összefüggést dolgozzuk fel foglalkozáson, az óvodapedagógus dönti el.

A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők. Tevékenykedés közben a megismerő képességek (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható. Játék és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

- Az óvodapedagógus feladata olyan eszközök, és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését, és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.
- A komplex matematika foglalkozásoknak vagy kötetlen kezdeményezéseknek minden esetben támaszkodnia kell a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire. A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten szükséges megvalósítani.

A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások

1. Természet – társadalom – ember:

Ez a komplex foglalkozás, mint elnevezéséből is kitűnik, szeretné egységben megmutatni és érzékeltetni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető. Nem vagyunk hívei a szétszabdalt, szeletelt foglalkozásoknak, mert azok nem képesek az életben megmutatkozó sokszínűség mellett az összefüggések feltárására. Az óvodai foglalkozások rendszerének hagyományos felosztása az iskolától átvett szempontok alapján jött létre. Ez a felosztás a tudományok rendszerét és nem a valóságot modellezi, és így már az óvodában megkezdődik a világról a gyermek felé áradó észlelések, tapasztalatok, ismeretek szétaprózódása, ezért okoz nehézséget az összefüggések meglátása és megértése a gyermek számára.

A tevékenységközpontú program célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természet közeli élettel, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermek számára. Azt kell benne megerősíteni, hogy mennyire összefügg mindez egymással és milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából. A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Legfontosabb feladat megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természetszeretnek. A fák, a virágok, az apró kis állatok megannyi ismeretet, feladatot jelentenek a kisgyermekeknek. A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében vagy az élősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási lehetőséget kínálnak a gyermekeknek. A komplex foglalkozás tehát csak átvitt értelemben nevezhető valódi foglalkozásnak. Inkább komplex tapasztalatszerzési lehetőségről van szó. Az önálló és csoportos megfigyelések révén értékes tapasztalatokhoz juthat a természetben végbemenő folyamatokról és összefüggésekről. Már az óvodában fel lehet, és fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetün-

kön keresztül hat ránk. A gyermeket demokratikus társadalmi rendben való élésre készítjük fel, amelyben különböző vélemények, értékítéletek lehetnek egymás mellett. Meg lehet éreztetni a gyermekekkel, hogy mindenkinek lehetősége van saját lelkiismeretének megfelelően dönteni. A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermeket, hogy képes legyen elfogadni másokat. Mindez pedig a társadalomban való harmonikus, kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges. Természetesen ide tartozik a mások (idősebbek, felnőttek, társak) tisztelete és szeretete is. Ilyen pedagógiai légkörben fejlődik a gyermek ítélőképessége, és természetes viselkedési formájává válik a más felfogásokkal szembeni tolerancia. Ugyanakkor lehetőséget kap az önálló véleménynyilvánításra, önbizalmának növelésére. A komplex foglalkozás keretén belül egészen odáig mehetünk el, hogy az óvodás gyermek számára megtapasztalható és ez által megérthető társadalmi folyamatok között még a gazdasági kérdések is felszínre kerülhetnek.

Ennek egyik nagyon egyszerű és kézzelfogható példája a tényleges vásárlás a boltban. Nem szükséges tehát elvont, tág fogalmakban gondolkodnunk, hanem a gyermeket körülvevő valós természeti és társadalmi környezetből megismertetni mindazt, ami megérthető és hasznosítható a gyermek számára.

A környezetvédelem vagy a problémák erőszakmentes megoldásának kérdése már az óvodás gyermek szintjén is felvethető és beépíthető a komplex foglalkozások rendszerébe. A természet–társadalom–ember egymástól függő, egymást feltételező, egymást kiegészítő fogalmak rendszere, melynek lényege a kisgyermek szintjén már óvodáskorban is megérthető, megérezhető.

Születéstől – felnőttkorig:

A természet – társadalom – ember fogalomkörhöz szorosan kapcsolódnak és a nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újrjátsszák életüket. Újrátélik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban, a családban, az óvodában vagy tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak, hallanak. A környezettel való szoros kapcsolat az életfolyamatok újrjátsszása nemcsak arra ad lehetőséget a gyermeknek, hogy a benne lévő feszültségek feloldódjanak, hanem elősegíti számára a társadalomba való későbbi bekapcsolódást, szocializálódást. A születéstől–felnőttkorig címmel megfogalmazott komplex foglalkozások magukban foglalják a testápolástól, a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermekeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához. A szokások elsajátítása, a társadalomban való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák kialakítása valósulhat meg játékosan, a gyermek érdeklődésének és igényeinek figyelembevételével. Ez a komplex foglalkozás hagyományos értelemben nem is nevezhető foglalkozásnak, hiszen játékidőben, szabadidőben, vagy a nap bármely időszakában megvalósíthatók az itt jelentkező feladatok.

Az óvodapedagógus feladatai a foglalkozások megszervezésében:

- Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetben.
- Tudatosan törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyerekek saját természeti és társadalmi környezetükből.
- Biztosítani minden eszközt és lehetőséget a gyermekeknek természetben való folyamatos tevékenykedtetéshez.
- A foglalkozásokat lehetőség szerint a szabad természetben szervezzük meg.
- Biztosítsuk a feltételeit annak, hogy az óvodában élősarok, konyha és/vagy virágoskert működjék, ha lehetőségünk adott, próbálkozzunk kisállatok tartásával is.

2. Művészeti tevékenységek:

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése az egyetemes emberi kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődhet. Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre. Az óvodapedagógus mindennapi feladatai közé tartozik megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti. Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket. A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája komoly hatást gyakorol a gyermekre. Nem lehet elégszer elmondani azt sem, hogy egy kellemes benyomást keltő, jó ízlésű óvodapedagógus mennyit tud tenni szinte észrevétlenül, saját példájával a művészeti nevelés érdekében. A művészet nem más, mint a világ megismerése sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül. Mindez azt jelenti, hogy a művészeti nevelés mindenek előtt az egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti. Ezért sohasem célszerű sémákat, felnőt által kigondolt elképzeléseket megvalósíttatni a gyerekekkel. Mindig arra törekedjünk, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit, csupán akkor nyújtsunk ehhez segítséget, ha azt a gyermek maga kéri és igényli.

A kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Akinek van fantáziája, vannak ötletei, aki problémák megoldásán dolgozik, aki gondolatait és érzéseit ki tudja fejezni, aki önmagát új, másfajta módon éli meg, az kreatív ember. Az újat alkotás, a változások elindítása, az önálló egyéniség kifejezése szintén a kreatív emberek sajátossága. Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának. Az óvodában a gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő. Minél több alkalmat kell adni arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az ének-zenében, a bábozásban, a rajzolásban, stb., ..., kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat. Minél több eszközzel ismerkednek meg a gyermekek, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére. Az óvodapedagógus felelőssége igen nagy, hiszen a gyermek fogékony mindenre, mindent befogad, minden érdekl, mindent utánoz, mindent válogatás nélkül kedvel. Az óvodapedagógus véleményét – különösen akkor, ha szeretetteljes kapcsolatban van vele – szinte fenntartás nélkül elfogadja. Amit az óvó néni szépnek lát, az neki is tetszeni fog. Ezért fontos, hogy jó ízlésű, művészetet kedvelő ember foglalkozzon a kisgyermekkel.

A művészeti tevékenységek fogalom rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Ebbe a fogalomkörbe a mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája. A művészeti tevékenységek tehát nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben vagy a szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor. A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában. Az ősszel lehulló falevelet színezhethetjük, festhetjük, lerajzolhatjuk, énekelhetünk és mesét, verset mondhatunk róla, bábokat készíthetünk belőle. Ez így együtt jelentkezik a valóságban is, és ennek kell visszatükröződnie a foglalkozásokon is. Ismételten le kell szögezni azonban, hogy foglalkozásoknak tekintjük a szabad természetben lezajló bármilyen megfigyelést, sétát, tehát foglalkozás alatt nem kell feltétlenül a klasszikus értelemben vett foglalkozásokra gondolni.

Mese – vers, dramatizálás, bábozás:

Nem szükséges foglalkozási kereteken belül maradni, hiszen mesélni minden nap szükséges az óvodában. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején. A lényeg csupán az, hogy minden nap meséljünk, vagy verseljünk valamilyen formában, reggel vagy délben, elalvás előtt vagy délután. A mese – vers kezdeményezések anyaga változatos legyen, gerincét a magyar népmese-kincs megismertetése adja. Teremtsünk lehetőséget a gyermekek önálló szöveg és mesemondásához. Segítsük elő, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassák a gyermekek a nekik tet-sző meséket. A gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását kedvelik az óvodások, erre legyünk tekintettel. Kedvelt tevékenysége az óvodásoknak a bábozás és a dramatizálás. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez. Az irodalmi élmények feldolgozását segítsük elő különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával.

Rajzolás, mintázás, kézimunka tevékenységek (gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás):

Ezek a tevékenységek a gyermekek kedvencei közé tartoznak. A feladat elsősorban az, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig álljon rendelkezésre mindenféle anyag és eszköz, amivel a gyermek fantáziájának megfelelően dolgozat, alkothat. Nagyon célszerű a vizuális tevékenységek és a munkatevékenységek összehangolása, hiszen a szabad, önálló tevékeny- kedés gyakran jár együtt viszonylagos rendtelenséggel.

Szokás kérdése, mennyire képesek a gyermekek környezetüket ilyen széles skálájú tevékenységrendszer mellett is rendben tartani. A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által meg- érthető világ tárgyai és eseményei. Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenysé- gek számára az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak a gyermekek. Nem szükséges, sőt káros, ha uniformizáló nevelési módszerekkel elveszük a gyermek bátorságát az egyéni kifejezőmódoktól. Az óvodában legyen lehetőségük a gyerme- keknek arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességeiket. Amennyiben megoldható, minden csoportszobában célszerű egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítani, ahol a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tárolhatjuk. Nagy hasznát veszik ennek a gyermekek, hiszen például a nagyobbak szerepjátékához bármikor kiegészítő eszközök ké- szülhetnek, és a kisebbek is örömmel ismerkednek meg a különböző szerszámokkal.

Ének-zene, énekes játék, gyermektánc:

Az óvodai ének-zene nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyerekekkel. A nép- hagyományörzés mellett a Kodály alkotta módszer is folyamatosan megújulva, megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel. Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés vagy séták és kirándulások.

Tehát ez a feladat sem korlátozható csupán a foglalkozások időtartamára. Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására. A komplex foglalkozások inkább összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit, és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére.

Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy a mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap. A Kodály Zoltán útmutatásai alap- ján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés a te-

vékenységközpontú óvodai nevelésen belül hatékonyan megvalósítható. Ezzel biztosítható a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományörzés és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzése.

Az óvodapedagógus feladatai a művészeti tevékenységek megszervezésében:

- Úgy alakítsa ki a gyerekek bevonásával a csoportszobát, hogy ott a különböző tevékenységet kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak.
- Biztosítson minél több eszközt, időt és helyet a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva a gyermeki fantáziának.
- Nyújtson lehetőséget a vizuális és kommunikációs tevékenységek összekapcsolására.
- Segítse elő a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósítását.
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket.
- Az óvodapedagógus a mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyeljen a gyermekkel való szoros érzelmi kapcsolatra, a meghitt légkör megteremtésére.

Az egyén társadalmi feladatait tudatosító, képességeit fejlesztő ismeretek, tevékenységek

1. Mozgás, mindennapi testnevelés:

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. A mozgásfejlesztéshez tehát hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget, mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása. A gyermekek napirendjét úgy célszerű összeállítani, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést, és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az ülésel együtt járó tevékenységeket. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk.

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk. A mozgás megszerettetése, a mozgási igény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el. A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgásműveltség fejlődésének. A természet erőivel – napfény, levegő, víz – történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban célszerű tartani. Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltétel biztosításán túl azonban az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése is elengedhetetlen. A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 20-30 perces testmozgás nem csak a kondicionális, és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is. A mindennapi testnevelés hatásának maximális kifejtéséhez szükségesek olyan objektív és szubjektív feltételek, melyek lehetőség szerint valamennyi óvodában megvalósíthatók, és amelyek megsokszorozzák az egyébként elérhető eredményeket.

A mindennapi testnevelés objektív feltételei:

Elsősorban a megfelelő hely biztosításáról kell szólni. Mivel a foglalkozásokat döntő mértékben a szabadban valósítjuk meg, ezért célszerű füves területen különböző pályákat kialakítani. Ehhez csupán mozgatható kis kapuk szükségesek. Az udvar különböző részein – különösebb megmunkálás nélkül – lefektetett és lazán rögzített farönkök kiválóan alkalmasak az egyensúlyérzék fejlesztésére. A megfelelő távolságban rögzített mászóak az óvodaudvarok fontos kellékei. Az állványokon felfüggesztett mászókötel és gyűrű a vállöv erősítését szolgálja. Hosszabb sétát, sőt túrát tehetünk a gyerekekkel a szabadban, ha lehetőségünk adódik, használhatjuk a közeli iskola vagy sportlétesítmény tornatermét vagy füves pályáit. Némi ötletességgel és szakemberek bevonásával tovább fokozható tehát a mindennapi testnevelés hatása. Minden, ami az óvoda udvarán található (fák, bokrok, homokozó, játékeszközök, stb., ...) felhasználhatók a mindennapi testnevelés feladatainak megvalósításához. Ugyanez mondható el az épületen belül szervezett mindennapi testnevelésre is. Mindenkor nagy gondot kell fordítani az alkalmazásra kerülő kézi és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetők legyenek, megfelelő számban álljanak rendelkezésre. Az eszközök előkészítése az óvodapedagógus, a gyermekcsoport és a dajka aktív együttműködésére ad lehetőséget.

A mindennapos testnevelés szubjektív feltételei:

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés eredményességét. A testgyakorlatok mintaszerű végzésével, a játékba való aktív bekapcsolódással kedvezően motiválhatja a gyermekeket, építve utánzási hajlamukra, segítve a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk kialakulását. Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásán tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásban elért sikereinek. A mindennapi testnevelés tartalmát döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezik (járások, futások, ugrások, függések, egyensúlygyakorlatok). Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, valamint a kézi szerekkel végezhető gyakorlatok. Természetesen ide tartoznak a testnevelési játékok is. A lényeg, hogy minden mozgásforma, amit a gyermekek képesek elvégezni a mindennapi testnevelés keretébe beépíthető. Az óvodapedagógus dönti el, hogy a mindennapi testnevelés 20-30 perce alatt testnevelés foglalkozást tart vagy egy-egy mozgáscsoport gyakorlásával, esetleg testnevelési játékokkal tölti ki az időt.

A mozgásfejlesztés feladatai:

- Legyen lehetőségük a gyermekeknek saját testük mozgását átélni.
- Sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által.
- Folyamatosan fejlődjön a gyermekek mozgása és egyensúlyérzéke.
- A kéz finommozgásainak fejlesztésére nyújtsunk változatos lehetőségeket.
- Segítsük elő a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának kialakulását.

Az óvodapedagógus feladatai a mindennapi testnevelés megszervezésében:

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra.
- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit. Adjon ötleteket, irányítsa a gyerekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára.

A NEVELÉS TERVEZÉSE ÉS IDŐKERETEI

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. A tervezésben tudatosan vegyük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet. A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg. A tervezés során mindig a 4-es feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket. A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon, éves, féléves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában tervezni inkább egy vagy két hetes periódusokban célszerű, hiszen csakis ez esetben nyílhat lehetőségünk a gyermekek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtésére és a nevelőmunkában való felhasználására. A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészébe. Ezért a tervezés során külön is biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését a tervező és megvalósító munkában. A gyermekek folyamatos megfigyelése, az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik. A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásra hatása képes a nevelési, tervezési folyamatot befolyásolni. Alapvetően a tevékenységek megtervezéséből kiindulva a neveléstanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve szükséges tervezni. A tervezésénél ne az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Kevesebbet, de azt alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

A heti ütemterv megírása egyben a napi vázlatot is megadja az óvónő számára, ezért nem szükséges a külön vázlatírás. Ennél fontosabb azonban, hogy feljegyzéseket vezessünk a gyermekek fejlődési üteméről, hogy konkrét megfigyelések adjanak alapot az egyéni, differenciált fejlesztés megtervezéséhez. A gyermekek ötleteinek, javaslatainak feljegyzése, összegyűjtése a tevékenységek sokszínűségének megtervezéséhez nyújt segítséget.

A fejlesztés módszere:

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül. A tevékenységközpontú nevelési program megvalósítása leghatékonyabban egyes csoportban képzelhető el, de az óvodában létrejövő adott lehetőségek döntik el, milyen cso-

portszervezési formát alkalmaznak. Részben osztott és osztatlan csoportban is megvalósíthatók a kitűzött nevelési célok és feladatok. Az óvodapedagógus dönti el, hogy adott esetben kötetlen kezdeményezés vagy kötött foglalkozás keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani. A fejlesztés, a foglalkozás formáját ne a gyermekek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg. A gyermekek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a tudatos, irányított tapasztalás megszervezéséhez. A világban eligazodni készülő gyermek felkészítése az életre feltételezi olyan szituációk megélését, ahol szabadon alkothat, dönthet, gondolkodhat, cselekedhet.

A lényeg mindig az legyen, hogy cselekvés közben, cselekvések sorozatában való aktív közreműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon a gyermek és valódi, a környezetben meglévő problémával foglalkozzon. Az óvoda feladatai közé tartozik a kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekek felismerése és fejlesztése. A szellemi fejlesztés legfőbb célja abban nyilvánul meg, hogy a gyermeket aktivitásra, a problémák meglátására és kifejtésére bátorítsuk, és képessé tesszük azok megoldására. Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermeket. Ennek kialakításához mindenekelőtt az szükséges, hogy az óvodában legyen elegendő idő a tevékenykedésre és a tapasztalatszerzésre.

A nevelőmunka elemzése és értékelése az óvodapedagógus folyamatos feladata, az értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalairól.

A fejlesztés kerete:

- A teljes nevelési folyamat, amely vegyes, részben osztott vagy osztott csoportokon belül a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.
- A nevelési folyamatba szervesen illeszkedő tanulási folyamat, melynek részei:
 - önálló és irányított tapasztalatszerzés,
 - komplex foglalkozások rendszere, kötetlen és kötött kezdeményezések és foglalkozások.

A nevelés időkeretei:

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A hetirend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása. A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A szabad levegőn való tartózkodás, a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők (étkezés, tisztálkodás, alvás) ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába. Reggel, különösen tavasszal és nyáron a szabad levegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokoltá teszi, változtatható, módosítható. A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

A napirend általános időkeretei:	8 óra nyitva tartás esetén	10 óra nyitva tartás esetén
– Játék és szabadidős tevékenység	4 óra	5 óra
– Étkezés, pihenés	2, 5 óra	3 óra
– Öltözködés, tisztálkodási tevékenység	1 óra	1, 5 óra
– Komplex foglalkozások naponta	35 perc	35 perc

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események, stb. hatására.

Hetirend:

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban, és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A hetirend, különösen a nevelési év elején teljesen más-képp alakulhat, mint a nevelési év végén. Különösen a beszoktatás idején figyeljünk arra, hogy minél lazább rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti rendet állítsunk össze. Később, az iskolára való felkészítés feladatai a hetirend és a napirend pontosabb betartását helyezik elő-térbe. A hetirend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A hetirend általános tartalma és maximális időkeretei:

	Naponta 20-30 perc	Naponta 30-35 perc
H	Mindennapi testnevelés	Mese-vers
K	Mindennapi testnevelés Mese-vers	Matematika
Sz	Mindennapi testnevelés	Művészeti tevékenységek; Mese – vers
Cs	Mindennapi testnevelés	Természet – társadalom – ember; Mese – vers
P	Mindennapi testnevelés Mese – vers	Művészeti tevékenységek

A hetirend kialakítása természetesen az óvodapedagógus feladata, tehát az itt megje-lölt hetirend csupán általánosságban és egyetlen lehetséges módon foglalja össze a megvalósítandó feladatokat. Számptalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak a komplex foglalkozások helyei, de az időkeretek is megváltoztathatók.

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- Heti, kétheti, havi nevelési-tanulási tervekészítés.
- Hetirend, és napirend összeállítása.
- A gyermek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése.
- A nevelőmunka folyamatos értékelése.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Lendvai Lászlóné (MÓD-SZER-TÁR):
Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja /Budapest/ 2013. augusztus 31.
- Chrappán Magdolna – Fábián Katalin:
Tevékenységek központú Óvodai Nevelési Program
Fabula Humán Szolgáltató Bt. 2007
- Fabóné Nagy Andrea – Faggyas Jánosné:
Zöld napok a környezeti nevelésben /Szarvas/ 2002.
- Add a kezed!
Szerkesztette: Rosta Katalin
Logopédia Kiadó Kft. 2006.
- Az óvodai nevelés országos irányelvei
Budapest Kézirat 1996.